

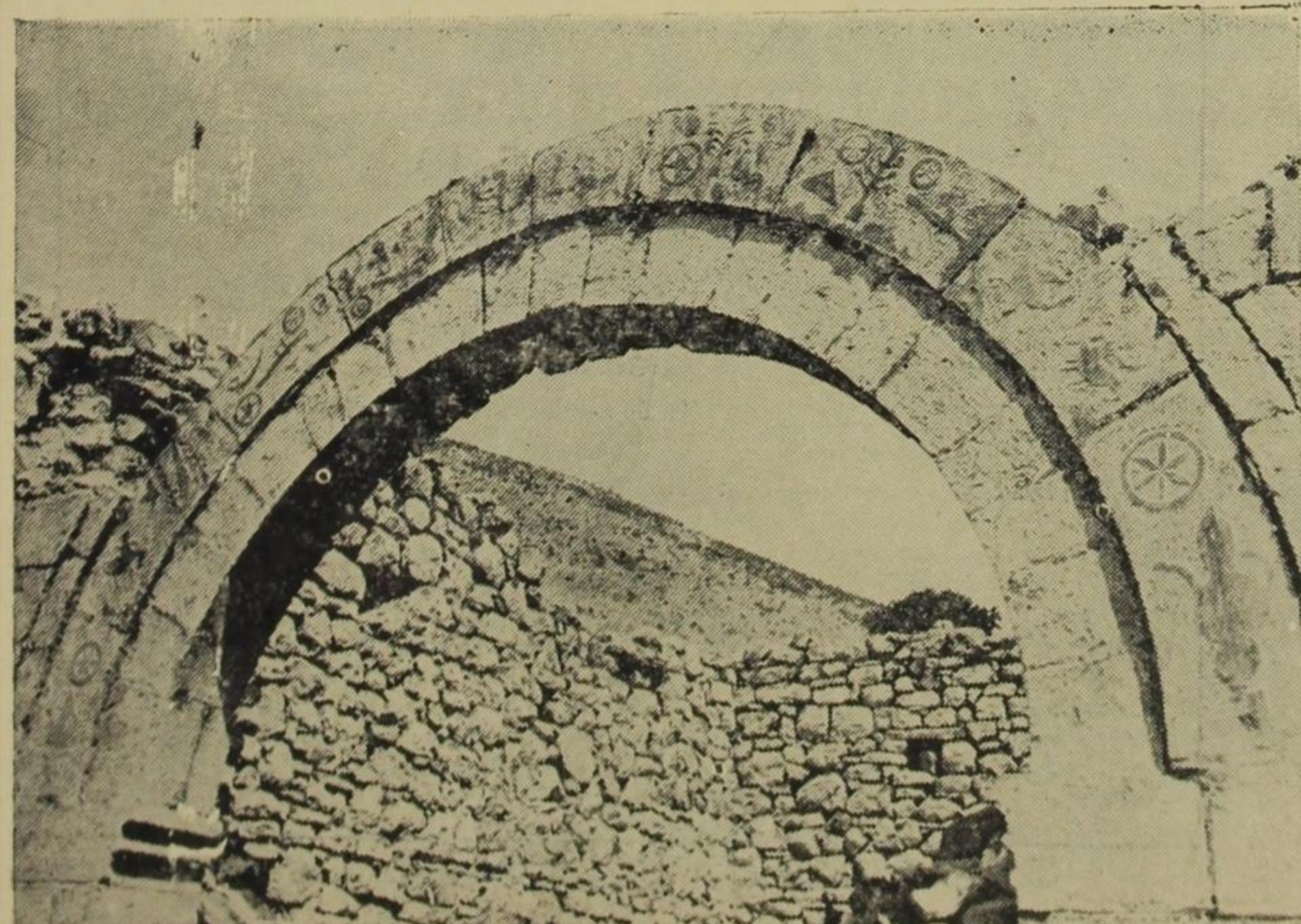
ΚΩΝΙΤΣΑ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1966
ΑΡΙΘ. 51 - ΕΤΟΣ Ε'

Επιστολή της Επαρχίας Κονιτσής στην Αρχή των Δικαιοδοσιών για την απόφαση της Δικαστηρίου της Βέργης που διέταξε την απομάκρυνση της οικοδόμησης στην Κονιτσή.

Επιστολή της Επαρχίας Κονιτσής στην Αρχή των Δικαιοδοσιών για την απόφαση της Δικαστηρίου της Βέργης που διέταξε την απομάκρυνση της οικοδόμησης στην Κονιτσή.

KONITSA

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Έκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν «Ο ΑΩΟΣ»

ΓΡΑΦΕΙΑ: Βύσσης καὶ Καΐρη 2 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐσωτερικοῦ : Δρ. 100 — Κοινοτήτων : Δρχ. 150 — Ἐξωτερικοῦ. Δολλάρια 8

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ

ΤΥΛΗΣ: ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Κ. Ἀθανασίου, Ἀριστοφάνους 9 — Περιστέρι

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗΣ ἐν Κονίτσῃ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Ν. ΤΣΑΚΑΣ, Ε. ΣΟΥΡΛΑΣ, ΑΡ. ΠΥΡΡΟΣ, Σ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΡ. ΜΑΝΘΟΥΛΗΣ, Α. ΕΥΘΥΜΙΟΥ, Χ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Ε μβάσματα: ΔΗΜ. ΜΗΛΙΓΚΟΝ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 83 (Τομεὺς 702)

Αλληλογραφία: Ι. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΝ, Ἀλ. Σούτσου 5 — Αθῆναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΚΩΝ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	: 'Εξώπορτα τοῦ Ζείνέλ μπεη
ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ	: Τό ἔκπολιτιστικὸ στοιχεῖο στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαρχίας μας (B')
ΑΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ	: 'Η Βούρμπιανη
ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ	: 'Η δραστηριότητα καὶ ἡ ζωὴ στὴν ἐπαρχία Κονίτσης (B')
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ	: Νέα ἀπ' τὴν Πατρίδα

Τὸ ἐκπολιτιστικὸ στοιχεῖο στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαρχίας μας

τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια)

B

Ἄναμφισβήτητα ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἀπορρύθμισης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὴν ἐπαρχία καὶ τῆς ὑποχώρησης τῶν παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν στοιχείων, ήταν ἡ λεγόμενη "Ἐξ οὗ τὸν χωρικὸν πρὸς τὸν πόλεις, πού, ὅπως εἶναι γνωστό, δὲν εἶναι φαινόμενο καὶ πρόβλημα μόνον Ἑλληνικό, ἀλλὰ παγκόσμιο, συνέπεια τῆς λεγόμενης βιομηχανικῆς ἐπανάστασης, τοῦ περασμένου αἰώνα.

Τὰ ἀπομακρυσμένα δρεινὰ χωριά, οἱ μικροὶ οἰκισμοὶ τῶν κάμπων καὶ γενικώτερα ἡ συγκρότηση τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ήταν ἀποτέλεσμα πολύχρονης οἰκονομικοπολιτικῆς ἐπεξεργασίας, μέσα στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας μὲριές στὴ Βυζαντινὴ περίοδο. Ἡ συγκρότηση αὐτή, ὅπως εἶναι ιστορικὰ ἀναγκαῖο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνθέξῃ μὲ τοὺς νέους καιροὺς καὶ τὶς νέες συνθῆκες. Ἀποτέλεσμα: οἱ δημογραφικὲς ἀλλαγές. Τὸ ξέφτισμα τῶν μικρῶν οἰκισμῶν καὶ τὸ φούντωμα τῶν Κέντρων. Ἡ «μετάβαση» αὐτή, ἔχει μοιραίες ἐπιπτώσεις στὴ συγκρότηση τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς, τόσο τῶν μικρῶν οἰκισμῶν ὡσούς καὶ τῶν δημιουργούμενων κέντρων. Βασικὴ ἐπίπτωση, εἶναι ἀναμφισβήτητα, ἡ ἀπορρύθμιση τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ ἡ κάποια ὑποχώρηση τῶν παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν στοιχείων. Φυσικά, στὶς χώρες ποὺ ἡ ιστορικὴ αὐτὴ ἀλλαγὴ ἔγινε κατὰ τρόπο ὄμαλό, — στὶς Εύρωπαϊκὲς κυρίως χώρες — παρατηρήθηκε στὴν ἀρχὴ μιὰ ἀναταρραχή, ἀποτέλεσμα τῆς πληθυσμιακῆς ἀνακατάταξης, τελικὰ δῆμως, ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸν τὸ φαινόμενο καταστάλαξε, σὲ μιὰ πρώτη φάση — σύνθεση. Κι' ἔχουμε τὸ πέρασμα σὲ μιὰ νέα μορφὴ ἀνάλογη μὲ τὶς νέες συνθῆκες κοινωνικῆς ζωῆς, μέσα στὰ αὐξανόμενα πληθυσμιακὰ ἐπαρχιακὰ κέντρα ποὺ ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος σταθμὸς μετακίνησης τοῦ πληθυσμοῦ, σ' ἓνα πλαίσιο πολιτιστικὸ ποὺ δὲν εἶχε ξεκόψει ἀπὸ τὴν παράδοση, ἀλλὰ ἐμφανίζονταν σὰ συνέχεια, μὲ τὶς ιστορικὰ ἀναγκαῖες μεταλλαγές. Κι' ἔτσι μὲ τὴ νέα κατάσταση δημιουργοῦντο νέοι δεσμοὶ καὶ ταυτόχρονα οἱ ἀνθρωποί ζοῦσαν τὴ δική τους ζωὴ — ἀληθινὴ καὶ αὐθεντικὴ — συνεχίζοντας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ χωρὶς καμμιὰ ρήξη, τὸν ἀδιάσπαστο παραδοσιακὸ τους πολιτισμό, ποὺ ήταν γιαυτοὺς σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τὸ στοιχεῖο ποὺ τραβοῦσε πρὸς τὰ ἐπαρχιακὰ κέντρα, τὸ μετακινούμενο πληθυσμὸ τῶν μικροτέρων ἀγροτικῶν οἰκισμῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ δυναμικὸ στοιχεῖο καὶ η ζωντανὴ τροφοδότρα ρίζα τῆς Ἑθνικῆς προόδου καὶ ἔξελιξης.

Στὴν Ἑλλάδα βέβαια, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ιστορικὴ αὐτὴ πορεία δὲν πήρε τὸ σωστὸ δρόμο. Ιστορικά, ἡ βιομηχανικὴ μας ἐπανάσταση καθυστέρησε πάρα πολύ, γιὰ λόγους πάρα πολλοὺς ἔνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους τῶν ὅποιων ὑπῆρξε ἡ ἐπίδραση ποὺ εἶχεν οἱ ξένοι στὴν ἐσωτερικὴ οἰκονομικὴ μας ζωή, ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 καὶ δῶθε. "Οταν, στὶς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα καὶ λίγο ἀργότερα, ἐμφανίζονται στὴν Ἑλλάδα τὰ πρῶτα δείγματα συγκέντρωσης κεφαλαίου κι' ἀνάπτυξης τῶν πρώτων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ήταν τόσο ἔξουθενωτικὸς ὁ ξένος ἀνταγωνισμός, ποὺ ἀνεμπόδιστα κολυμποῦσε στὸ τόπο μας, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ τόσο ἀπροετοίμαστη κι' αὐστηρὰ συγκεντρωτικὴ ἡ διοικητικὴ μηχανὴ καὶ τὸ δλο σύστημα συγκρότησης τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, (δλα ξεκινούσαν κι δλα κατέληγαν στὸ κέντρο) ἀπὸ τὴν ἄλλη, ποὺ μοιραία, ἡ ὑποτονικὴ αὐτὴ βιομηχανία ήταν ἀδύνατο νὰ κατανεμηθῇ γεωγραφικὰ σωστά, (ἴσως δε καὶ οἰκονομικά), σ' δλον τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο καὶ συγκεντρώθηκε σχεδὸν ἀμέσως (ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἔξαιρέσεις ποὺ κι' αὐτὲς ἔσβυσαν σιγὰ σιγὰ) γύρω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, (καὶ πολὺ λιγώτερο γύρω ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλες μικρότερες πολιτεῖες), δπου λόγῳ καὶ τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς, προσφέρονταν, ἀφθονὸ καὶ φθηνὸ ἐργατικὸ δυναμικό. "Ετσι, δ ἀποκλειστικὸς πόλος ἔλξης τῆς ἐσωτερικῆς μετανάστευσης ήταν κυρίως η Ἀθήνα καὶ κατὰ δεύτερο λόγῳ η Θεσσαλονίκη καὶ οἱ δυὸ τρεῖς ἄλλες μικρότερες πολιτεῖες. Οἱ ἐνδιάμεσες κωμοπόλεις ή οἱ κάπως μεγαλύτερες πολιτεῖες, δὲν συγκράτησαν πα-

ρὰ ἐλάχιστο ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς ἐσωτερικῆς μετανάστευσης, κι' αὐτὸ σὲ μιὰ ἐντελῶς προσωρινὴ — μεταβατικὴ μορφή.

“Ετσι στὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουμε τὸ φαινόμενο τῆς ὁμαλῆς ἐξέλιξης ποὺ παραπηρήθηκε στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες (ἐκεῖνες γιὰ τὶς ὅποιες ἀναφέραμε παραπάνω δτὶ διατήρησαν τὸν ἑθνικὸ τους πολιτισμό, παρ’ ὅλες τὶς πληθυσμιακὲς μετακινήσεις). Ή ἀπότομη μεταπήδηση τοῦ Ἡπειρώτη, τοῦ Κερκυραίου, τοῦ Πελοπονησίου, τοῦ Κρητικοῦ, τοῦ νησιώτη κλπ. στὴν Ἀθήνα, τὸν ἔκαμε νὰ βρεθῇ ἔξω ἀπ’ τὰ νερά του. Καὶ ἡ Ἀθήνα, παίρνοντας μονομιᾶς τερατώδικες, ἐφιαλτικές, διαστάσεις, δὲν μπόρεσε νὰ ζυμώσῃ ὅλον αὐτὸν τὸν πληθυσμὸ μὲ κανενὸς εἴδους ἑλληνικὸ παραδοσιακό, πολιτιστικὸ στοιχεῖο. Κι’ ἔτσι κι’ ἐδῶ δημιουργεῖται μιὰ κοινωνικὴ ζωὴ μὲ ἐντελῶς καινούργιο ρυθμό. Γιομάτη ἔνταση. Χαμένη μέσα στοὺς ἀπέραντους δρόμους καὶ στὶς ἀτέλειωτες δουλειές. Χωρὶς χρόνο διαθέσιμο γιὰ ἐμβάθυνση, γιὰ περίσκεψη. Ἄλλοπρόσαλλη. Πιθηκίζουσα. Μιὰ ζωὴ πρὸ παντός, ποὺ δὲν εἶχε καμμιὰ σχέση μὲ τὸ παραδοσιακὸ λαϊκὸ ἑθνικὸ στοιχεῖο, τὴν ὁμαδικότητα, τὴν συντροφικότητα, καὶ τὴν αὐθεντικότητα πούχε ἡ ζωὴ στὸ χωριὸ καὶ στὴν ἐπαρχία. Μιὰ ζωὴ ἔξουθενωτικῆς μοναξιᾶς, ἐγωκεντρικῆς, ἀντιανθρώπινη, ποὺ δημιουργεῖ, κυρίως στὶς κοινωνικὲς τάξεις, ποὺ δὲν φέρουν τὸ χαρακτῆρα τῆς ὁμαδικότητας — συντροφικότητας, ἔναν τύπο ἀνθρώπου ξερριζωμένου, μὲ ἀπαξιωμένα μέσα του ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς Ἑθνικῆς λαϊκῆς κληρονομιᾶς. Ἀπ’ τὶς τελευταῖες στατιστικές, βγαίνει ὅτι ἀπ’ τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευση τῶν τελευταίων ἔτῶν, ἔνα ποσοστὸ 30% ἀπασχολήθηκε μὲ τὴ διομηχανία, ἄλλο ἔνα 29% μὲ τὴ διοτεχνία καὶ τὸ 31% περίπου μὲ «λοιπὲς ύπηρεσίες», ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ ποσοστὸ αὐτό, ἥ τὸ μεγαλύτερο μέρος του, δὲ ρίζωσε στὴν Ἀθήνα, κινεῖται μὲ δουλειές τοῦ πτοδαριοῦ, ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ξερριζωμένου ἀνθρώπου κι’ ἐπανέρχεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσωρινὰ στὸ χωριό, γιὰ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὴν ψυχολογία τῶν ραστακουέρος (ξερριζωμένων) καὶ γίνεται τὸ χειρότερο φύραμα ἀποσύνθεσης τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς στὴν ἐπαρχία.

‘Η δεύτερη αίτια τῆς ἀπορρύθμισης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὴν Ἐπαρχία καὶ τῆς ὑποχώρησης τῶν παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν στοιχείων (ποὺ τὸν τελευταῖο καιρὸν ἔφθασε στὸ σημεῖο τοῦ τέλειου ξεθεμελιωμοῦ) εἰναι, ἀναμφισβήτητα, ἡ εἰσβολὴ στὸν Ἑλληνικὸν χώρο, ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων, ξένων τρόπων «σκέπτεσθαι καὶ φέρεσθαι». ‘Η εἰσβολὴ αὐτὴ τὸν τελευταῖο καιρό, ίδια μετὰ τὸν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο, 40 — 45, λόγω τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μέσων διάδοσης καὶ ἐπικοινωνίας ἔγινε ἀκάθικτη καὶ μάλιστα μὲ τὴ χειρότερή της μορφὴ «τὸν ἀμερικάνικο τρόπο ζωῆς» πούναι κι αὐτὸς προϊὸν τοῦ ἰδίου φαινομένου, ἀλλὰ στὶς χειρότερες ἐπεκτάσεις του, τὸ δποῖο παρατηρήσαμε παραπάνω γιὰ τὴν Ἀθήνα, σάρωσε τὰ πάντα καὶ ἔφτασε μέχρι τὸ ἔσχατο κάστρο τῆς ἔθνικῆς μας παράδοσης, τὸ χωριό, ποὺ τὸ βρῆκε ἀδύναμο, λόγω τῶν ἄλλων λόγων ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω καὶ κυριολεκτικὰ τὸ ἀποσύμθεσε.

‘Η εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων στὸν τόπο μας, (μὲν ἀποτέλεσμα νὰ παραμερίζεται ἡ ἀνάπτυξη τῶν Ἐθνικῶν μας πολιτιστικῶν στοιχείων) εἶναι μιὰ πολὺ παληὰ ιστορία, κι’ ἐν’ ἀπ’ τὰ σοβαρότερα προβλήματα τῆς χώρας μας. Κατ’ ἀρχήν, δὲν εἶναι θέμα μόδας, ὅπως συμβαίνει σχεδὸν σ’ ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, τώρα τελευταία, ὅπου ἡ ἀλληλομετάδοση τρόπων ζωῆς ἔγινε κανόνας.

Είναι ένα φαινόμενο βαθύτερο και πολύχρονο, άποτέλεσμα τής γενικώτερης είσβολης τῶν ξένων (πολιτικῆς, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς) ἀπὸ τὰ πρώτα μετεπαναστατικὰ χρόνια στὸ τόπο μας. Σὰν κλασσικὸ παράδειγμα ἀναφέρεται πάντοτε πώς ἀπὸ τοὺς πρώτους νόμους ποὺ ἐπέβαλε ἡ Βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία στὸν τόπο μας ἔδω, ἥταν δούλος ποὺ ἔξαφάνιζε κυριολεκτικὰ τὴ παραδοσιακὴ αὐτοδιοίκηση τῶν χωριῶν μας, τὴν Κοινότητα, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἔνα ἀδικαιολόγητο και ἀφύσικο κατασκεύασμα, τὸν Δῆμο (μεταξὺ περισσοτέρων χωριῶν), προετοιμασία τοῦ μετέπειτα ἀπόλυτα συγκεντρωτικοῦ Κράτους. Ἔτσι καταστράφηκε τὸ δρυμητήριο τοῦ πατριωτισμοῦ μας, ἡ κυψέλη τῆς ζωντανῆς δημοκρατίας, ἡ ἀφετηρία τοῦ ιστορικοῦ μας βίου σὰν νεοελλήνων, τὸ Κάστρο τοῦ Ἐθνικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Τὸ χειρότερο σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία εἶναι δτὶ ή ἄρχουσα τάξη τῶν πόλεων, ποὺ λόγῳ πλούτου καὶ πολιτικῆς ἐπιρροῆς ἀποτελοῦσε τὸ παράδειγμα γιὰ μίμηση στοὺς ἄλλους ντόπιους, ποικιλόμορφα δεμένη κι' ἔξαρτώμενη ἀπ' τοὺς ξένους, δχι μόνον δὲν ἀντιστάθηκε στὴν εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων, ἀλλά, τὸ τραγικώτερο ἀπ' ὅλα, τὰ υἱοθέτησε ἀμέσως, ἀ π ο δ ἐ χ τ η κ ε δηλαδὴ μὲ ὑπερηφάνεια ν ἀ
ζ ἦ μι ἀ ξ ἐ ν η ζ ω ἥ, κατὰ τρόπο πιθηκίστικο (μόνο μὲ τὰ ἔξωτερικά της γνωρίσματα), πιστεύοντας δτὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ ξεχώριζε αὐτὴ ἀπ' τὸ λαό,
ζταν θὰ ἀπομακρύνονταν ἀπ' τὶς «β ἀ ρ β α ρ ε σ συνήθειες τῶν Νεο-
ε λ λ ἥ ν ω ν» (τοὺς ἀρχαίους πούταν πολὺ μακριὰ καὶ δὲν τῆς δημιουργοῦσαν προ-
βλήματα, τοὺς ὑπολήπτονταν πάντοτε γιατὶ τοὺς εἶγαν μεγάλη ἐκτίμηση καὶ οἱ Εύρω-

παίοι) καὶ θὰ μετατρέπονταν σὲ τάξη μ' εύρωπαϊκοὺς τρόπους καὶ συνήθειες. "Ομοια
μὲ τοὺς νεόπλουτους ποὺ μιμοῦνται τοὺς παληοὺς ἀφεντάδες.

Παρ' δλες τὶς διαμαρτυρίες πολλῶν φωτισμένων μυστικῶν, ποὺ ἔβλεπαν σ' αὐτὴ τὴ
χωρὶς βαθύτερη ἐπεξεργασία ἐπιλογῆς, εἰσβολή, 'Εθνικὸ κίνδυνο, ποὺ καταλάβαιναν πῶς
ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ ἦταν ἐνὸς ἄλλου εἴδους ύποτέλεια, πὼς δὲ λαός μας δὲν μ' π' ο-
ρούσε νὰ πάῃ μ' προστὰ ἀνδὲν στηρίζονταν στὶς δικές τους ρίζες, τὸ φαινόμενο προχώρησε καὶ πήρε μορφὴ ἐπι-
δημίας, κατάκλεισε κυριολεκτικὰ τὴν ἑλληνικὴ ζωή. 'Αποτέλεσμα: Κάθε νεοελληνικὸ πολι-
τιστικὸ στοιχεῖο, νὰ θεωρεῖται βάρβαρο καὶ νὰ ἐκδιώκεται ἀπὸ παντοῦ σὰν χολεριασμένο.
'Η ἐπιδημία αὐτὴ μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο, ποὺ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Κέντρο πύκνωσε,
ἔμολυνε καὶ τελικὰ ξεθεμέλιωσε καὶ τὸ τελευταῖο κάστρο τῆς 'Εθνικῆς μας παράδοσης,
— τὸ χωριό, τὴν 'Επαρχία.

Κι' ἔτσι ἀπὸ τὴ μιὰ μερὶὰ ἡ ἰστορικὰ ἀναγκαία "Εξοδος τῶν χωρι-
κῶν πρὸς τὶς πόλεις, αὐτὴ καθ' ἔαυτὴ σὰν κοινωνικὸ φαινόμενο, καὶ
ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἐντελῶς «ἀδικαιολόγητη» εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων (καὶ
μάλιστα τὶς περισσότερες φορὲς τῶν πιὸ βάναυσων, τῶν πιὸ ἀλλοπρόσαλλων, τῶν γὲ —
γὲ καὶ τῶν ἀκούρευτων μαλλιῶν), στὴν 'Εθνική μας ζωή, σὲ βάρος τῶν παραδοσιακῶν
λαϊκῶν μας στοιχείων, ποὺ ἔφτασε σὰν ἐπιδημία στὴν ἐπαρχία, στὸ μεταπόλεμο, διάσπα-
σαν τὴν προαιώνια ἐνότητα τῆς δικαιολόγησης τοῦ μικροῦ οἰκισμοῦ, μετάφεραν ἐκεῖ τὸ
πνεῦμα τοῦ ξερριζωμένου καὶ τὴν ἀπαξίωση στὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων τοῦ χωριοῦ,
τῶν λαϊκῶν, παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν μας στοιχείων, μετάφεραν ἀκόμα ἐκεῖ, τὸν ἀτομι-
σμό, τὸν ἐγωκεντρισμὸ καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ ἄγχους καὶ τῆς πνιγμονῆς τῶν πόλεων, ἐ-
ξαφάνισαν τὴν σιγουράδα ποὺ ἔνοιωθαν οἱ κάτοικοι τῶν στὸ τόπο τους, ἀνάμεσα στοὺς
γνωστοὺς τους, ἀποσύνθεσαν τὴν κοινωνικὴ ζωή, στέρησαν τὸ λαὸς ἀπ' τὴ γνήσια, αὐθεν-
τική, πατροπαράδοτη ψυχαγωγία, τοῦ ἐπέβαλαν ἐνα τρόπο ζωῆς ποὺ δὲν ἦταν δικός του,
καὶ δημιούργησαν τὸ ψυχικὸ κενό, πού, ὅπως εἴπαμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ προετοίμασε ψυχολογικὰ
τὸ τελευταῖο μεγάλο κῦμα μετανάστευσης, ἐξαφάνισης στὴν ούσια τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρ-
χίας.

Γ'

'Απ' δλα ὅσα παραπάνω ἀναφέραμε, εἶναι φανερό, πὼς βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ
ἄκρως τραγικὴ κατάσταση. Καὶ τὸ ἔρωτημα ποὺ προβάλλει εἶναι σαφές: Τί μπορεῖ νὰ
γίνῃ σήμερα;

Εἶναι ἀναμφισβήτητο, ἀκόμα καὶ νὰ τὸ θέλαμε, (ἀλλοιώτικα θάταν ἰστορικὸ θαῦ-
μα) πὼς ἀποκλείεται σχεδὸν 100%, νὰ βροῦμε τρόπο νὰ ξαναζήσουν δλα τὰ χωριά μας,
τὴ ζωὴ ποὺ ζούσαν ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε περισσότερα.

Οἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες γενικώτερα ἄλλαξαν καὶ οἱ προοπτικὲς δὲν εἶναι αἰσιόδο-
ξες. 'Η ζωὴ μετακινήθηκε, πήρε τὸ δρόμο τῆς ἰστορικά, δὲν μπορεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω.

Πολλὰ ἀπ' τὰ χωριά μας εἶναι καταδικασμένα διὰ παντός. "Οπως κι' ἀρκετὰ ἀπ'
τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀναφέραμε δτὶ συγκροτούσαν τὸ πλαίσιο μέσα στὸ δποίο
κυλούσε ἡ ζωὴ τῶν μικρῶν οἰκισμῶν μας, χωρὶς ἀμφιβολία, ἀποτελοῦν σήμερα πολύτιμο
ύλικὸ γιὰ μουσεῖα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὴ σημερινὴ πραγματικότητα.

Εἶναι δύσκολο νὰ κρίνῃ κανένας, ποιοὶ τελικά, μικροὶ συνοικισμοὶ εἶναι δυνατὸν νὰ
διασωθοῦν. Τὸ πιὸ σίγουρο εἶναι νὰ ποῦμε πὼς ἡ ἐπαρχία μας θὰ ἐπιζήσῃ, δταν συγκεν-
τρωθῆ σὲ δυὸ - τρεῖς ἀγροτοπόλεις. "Οπου, θὰ ἐξασφαλίζωνται οἱ δροὶ γιὰ μιὰ σύγχρο-
νη ζωὴ. Θὰ παρέχωνται κοινωνικὲς ύπηρεσίες. Θὰ ύπάρχη μιὰ σύγχρονη ψυχαγωγία. Θὰ
διδωνται εὔκαιριες μόρφωσης κλπ. 'Εκεῖ, σὲ τελευταῖα ἀνάλυση, πιστεύομε
δτι μπορεῖ νὰ ἐπιτύχωμε τὴν ἐπιθυμητὴν σύγχρονη ζωὴν. Νὰ συνδεθοῦν δηλαδὴ οἱ ἀνθρωποι μὲ τὶς κομμένες ρίζες τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονο-
μιᾶς. Τὶς γερὲς ρίζες. Αύτὲς ποὺ θὰ ξαναδώσουν καινούργια βλαστάρια, ζωντανοὺς θε-
σμούς, δραστήρια στοιχεῖα ζωῆς. Ποὺ θὰ παίξουν δυναμικὸ ρόλο στὴν ἀνάπτυξη μας.
Στὴν ἀνθηση ἐνὸς 'Εθνικοῦ — λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Μ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ πρέπει νὰ βαδίζουμε καὶ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση πρέπει
νὰ στρέψουμε κάθε μας προσπάθεια ποὺ συντελεῖ στὴν προκοπὴ καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐ-
παρχίας μας.

Σοβαρὴ καὶ ἐπίμονη προσπάθεια, πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἀνέβασμα τῆς πολιτιστι-
κῆς στάθμης τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀγωγῆς του (τῆς κουλτούρας). 'Η προσπά-
θεια αὐτὴ, γενικώτερα ἀντιμετωπιζομένη, ἀποτελεῖ σήμερα καθολικότερη ἀξίωση τῆς
σύγχρονης Κοινωνίας καὶ γιὰ μᾶς τοὺς "Ελληνες ἐνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα προβλήματα,
τῆς χώρας μας.

"Η προσπάθεια αὐτὴ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ πρέπει νὰ ξεκινήσῃ σωστά. Πρῶτα θὰ πρέπει

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ, νὰ ἀποκαταστήσῃ στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ μας τὴν οὐσιαστικὴ ἀξία ποὺ ἔχουν τὰ λαϊκὰ παραδοσιακά μας πολιτιστικὰ στοιχεῖα. Καὶ δεύτερο, θὰ πρέπει νὰ ἔχασφαλίσῃ στὴν Ἐπαρχία μας τὶς προϋποθέσεις καὶ τοὺς δρους τῆς ἀπρόσκοπτης δημιουργίας καὶ κυκλοφορίας ἀξιῶν πολιτισμοῦ.

Εἶναι φανερὸ πῶς καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση, τὸ σημεῖο ξεκινήματος εἶναι: Νὰ βρεθῇ τρόπος, ὥστε νὰ συνδεθῇ ἡ λαϊκὴ παραδοσιακή μας Κουλτούρα καὶ τέχνη μὲ τὸ παρόν. Νὰ βγοῦν στὴν ἐπιφάνεια ὅλα τὰ δημιουργικὰ τῶν στοιχεῖα καὶ νὰ ἀξιοποιηθοῦν συνειδητὰ γιὰ νὰ δώσουν ἐκφραστὴν ἰδιαίτερην στὴν τοπικὴ ζωὴ. Στὴν ἀτομική, καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Στὶς διματικές, ἀνώνυμες, καθημερινὲς ἐκδηλώσεις. Στὴν ψυχαγωγία τῶν ἀνθρώπων. "Οταν τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα αὐτὰ ξαναβροῦν τὴν θέση τους στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐπαρχίας μας, θὰ δουλέψουν μόνα τους, σὰν αὐτόνομες ἀξίες. Καὶ τότε θὰ χρειασθῇ πολὺ λιγότερη προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῶν ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων.

Βέβαια, τελικὰ ἡ πολιτιστικὴ στάθμη τῆς Ἐπαρχίας μας θὰ χαρακτηρισθῇ α) Ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν ποὺ θὰ δημιουργήσῃ ἡ περιωρισμένη ἀριθμητικὰ «πρωτοπορειακὴ» δημάδα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς τέχνης. β) Ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν καθημερινῶν ἐκδηλώσεων καὶ δραστηριοτήτων τῶν κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας μας καὶ γ) Ἀπὸ τὴν ἔκταση ποὺ θὰ πάρῃ ἡ διάδοση τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν στὴν Ἐπαρχία μας, καὶ ἡ συντήρηση τῶν παραδοσιακῶν μας πολιτιστικῶν ἀξιῶν.

Καὶ θὰ κριθῇ, ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον αὐτὴ συνέβαλε στὸ νὰ δημιουργηθῇ μιὰ τοπικὴ ζωὴ μὲ τὰ δικά της χαρακτηριστικά, ποὺ θὰ διώξῃ τὸ ἄγχος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, τὴ διάθεση γιὰ φυγὴ καὶ θὰ δημιουργήσῃ τὶς προϋποθέσεις ἐπανόδου ἐκείνων ποὺ ἔφυγαν. Τί μέτρα δημοσίου πρέπει νὰ παρθοῦν καὶ ποιὰ μέσα νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ νὰ πετύχουν κατὰ τὸν ταχύτερο δυνατὸ τρόπο, τὴν κατάχτηση τῶν παραπάνω στόχων καὶ τὴν, τελικά, πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ ποὺ βάλαμε;

Α' Ἀναμφισβήτητα τὸ δῆλο θέμα βρίσκεται σὲ ἄμεση σχέση μὲ τὴ γενικώτερη οἰκονομικὴ πρόοδο τῆς Ἐπαρχίας μας, μὲ τὸ λύσιμο τοῦ συγκοινωνιακοῦ προβλήματος καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Τουρισμοῦ στὰ χωριά μας, γιὰ τὰ διποία μιλήσαμε σὲ προηγούμενα ἀρθρα μας.

Β' Ἀκόμα τὸ θέμα σχετίζεται ἄμεσα μὲ τὴ γενικώτερη Κρατικὴ δραστηριότητα, ἴδιαίτερα πρὸς ὧρισμένους κρίσιμους τομεῖς, μεταξὺ τῶν διποίων εἶναι:

α) Ἡ Σχολικὴ ἐκπαίδευση, στὸ πρόγραμμα τῆς διποίας πρέπει νὰ ἔνταχθῇ εἰδικὸς στόχος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν (καλλιτεχνικῶν καὶ πνευματικῶν) ἐνδιαφερόντων τῶν μαθητῶν.

Πρέπει δηλαδή, νὰ ἐπιδιωχθῇ, ὥστε δὲ καθένας νέος, ἀκόμα καὶ στὰ πιὸ ἀπόμακρα χωριά τῆς Ἐπαρχίας μας, δῆπος καὶ σὲ κάθε ἑλληνικὴ Ἐπαρχία, νὰ εἶναι σὲ θέση ν' ἀπολαμβάνῃ τοὺς πνευματικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς θυσαυρούς, δχι μόνο τῆς περιοχῆς του, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας καὶ τὸ κάθε ταλέντο νὰ μὴ χάνεται, ἀλλὰ νὰ βοηθείται καὶ ν' ἀναπτύσσεται. Νὰ μποῦν στὴν ἐκπαίδευση δῆλων τῶν βαθμῶν εἰδικὰ θεωρητικὰ μαθήματα πολιτισμοῦ, προσαρμοσμένα κατὰ περιοχὲς καὶ νὰ ἐφαρμόζεται τέτοια πρακτικὴ μέθοδος μ' δῆλα τὰ σύγχρονα διπτικὰ καὶ ἀκουστικὰ μέσα, ὥστε νὰ εἶναι σίγουρο δτὶ θ' ἀποχτηθῇ γρήγορα, στοιχειώδης ἐπαφὴ ἀνάμεσα στὸ λαό μας καὶ τὶς πολιτιστικὲς ἀξίες.

β) Ἡ εξωσχολικὴ ἀγωγὴ τοῦ πολίτη, ποὺ πρέπει νὰ παρθῇ στὰ ὑπεύθυνα χέρια ἐνὸς Αὐτόνομου Ὀργανισμοῦ, ἵσως κι' ἐνὸς Υπουργείου Πολιτισμοῦ, διποίος σὲ τελικὴ ἀνάλυση, θᾶχει σὰ σκοπὸ τὴν Πολιτιστικὴν Ἀγωγὴν μας στοιχείων. Αὐτὸς θὰ φροντίσῃ: Γιὰ τὴν Ἱδρυση μόνιμων Κέντρων Πολιτιστικῆς Δραστηριότητας σὲ κάθε οίκισμό. Γιὰ εἰδικὲς μορφωτικὲς ἐκδηλώσεις (διαλέξεις, συζητήσεις, ἐκθέσεις, ἐκδρομές, κλπ.). Γιὰ τὴ μόρφωση εἰδικῶν στελεχῶν. Γιὰ τὴν Ἱδρυση ἐνὸς Εἰδικοῦ Ινστιτούτου Μελέτης τῶν Προβλημάτων ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν προαγωγὴ καὶ διάδοση τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Τέχνης. Γιὰ τὴν Ἱδρυση Μουσείων τοπικῶν ἡ γενικώτερου ἐνδιαφέροντος, σὲ κάθε μιὰ περιοχή. Γιὰ εἰδικὲς πολιτιστικὲς ἐκπομπὲς ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο. Γιὰ τὴ λήψη καὶ κυκλοφορία εἰδικῶν πολιτιστικῶν ταινιῶν. Γιὰ τὴν Ἱδρυση ἐνὸς πραγματικοῦ Λαϊκοῦ Θεάτρου. Γιὰ τὴν κυκλοφορία πιστῶν ἀντιγράφων, ἀξιόλογων καλλιτεχνικῶν ἔργων κλπ.

γ) Ἡ αὐτοδιοίκηση μαζὶ μὲ μιὰ γενικώτερη Διοικητικὴ καὶ Οἰκονομικὴ ἀποκέντρωση. Σημαντικὴ προώθηση στὴ λύση τοῦ προβλήματος ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ, θὰ ήταν νὰ εἴχαμε μιὰ πλήρη κι' διασκληρωμένη αὐτοδιοίκηση καὶ γενικώτερα Διοικητικὴ καὶ Οἰκονομικὴ ἀποκέντρωση. "Ε-

τσι, ώστε νὰ ξαναζοῦσε, σὲ μιὰ καινούργια βέβαια μορφή, ὁ θεσμὸς τῆς παραδοσιακῆς μας τοπικῆς Κοινωνίκης Δημοκρατίας. Βασικὰ μέτρα: Νὰ δοθοῦν ξανὰ οἱ λειτουργίες, οἱ πόροι καὶ τὰ κτήματα ποὺ εἶχαν παραδοσιακὰ οἱ Δῆμοι καὶ οἱ Κοινότητές μας. Νὰ καταργηθοῦν τὰ διάφορα δῆθεν τοπικοῦ σκοποῦ ταμεῖα, οἱ εἰσφορὲς ύπερ τρίτων καὶ οἱ φόροι, ποὺ άφαιροῦν σοβαρὰ κεφάλαια ἀπὸ τὰ ταμεῖα τῆς αὐτοδιοίκησης. Νὰ προικοδοθοῦν οἱ Δῆμοι καὶ οἱ Κοινότητες ἀπὸ τὸν Κρατικὸ προϋπολογισμὸν καὶ τὸ πρόγραμμα ἐπενδύσεων κλπ.

Πιστεύουμε κατάβαθμα, πὼς ἡ πραγματικὴ Δημοκρατία ἀποτελεῖ πράξη καὶ δράση καθημερινή, ποὺ ξεκινάει, πρὸ παντός, ἀπὸ τὴ βασικὴ οἰκιστικὴ μονάδα καὶ ρυθμίζει τὶς πρώτες τοπικὲς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Σ' αὐτὸ τὸν πρῶτο κύκλο τῆς δημοκρατικῆς δραστηριότητας, σφυρηλατεῖται ὁ πατριωτισμός μας. Ἐκεῖ μορφώνεται ἡ ἀγάπη μας γιὰ τὸν ἀνθρωπὸ, καὶ ἡ πίστη μας στὶς ίκανότητές του. Ἐκεῖ συνειδητοποιοῦνται τὰ ἀτομικὰ μας δικαιώματα. Ἐκεῖ ἀποχτιέται ἀπὸ τὸν πολίτη ἡ συνείδηση καὶ ἡ εύθυνη τῆς Ἰστορικῆς μας συνέχειας. Ἐκεῖ τέλος, ἀποχτιέται ἡ πείρα γιὰ τὴ σωστὴ ἐπίλυση τῶν γενικῶν — κοινῶν — προβλημάτων.

Σὲ μιὰ ἀκραία προέκταση, νομίζω, ὅτι ἔνα μεγάλο μέρος τοῦ φαινομένου, ποὺ δονομάζουμε «Κακοδαιμονία τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς» ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι σχεδὸν στὸ σύνολο ὁ πολιτικὸς κόσμος στὴ χώρα μας, δὲν πέρασε ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρῶτο σχολεῖο τῆς ἐφαρμοσμένης πολιτικῆς. Τὴν αὐτοδιοίκηση. Δὲν δοκιμάστηκε σ' αὐτὴ τὴν πρώτη βαθμίδα τῆς Δημοκρατίας, ὅπου θ' ἀποκτοῦσε τὴν τόσο πολύτιμη, ἀλλὰ κι' ἀπαραίτητη γιὰ μεγαλύτερα πετάγματα πείρα τῆς διοίκησης μιᾶς ἀνθρώπινης δημάρτινης, τὴν πείρα τῆς ἐπίλυσης τῶν πρώτων ἀπλῶν προβλημάτων ποὺ ἐμφανίζει ἡ μικρὴ τοπικὴ Κοινωνία τοῦ χωριοῦ. Δὲν δέθηκε μὲ τὸν τόπο καὶ μέσα του δὲν σφυρηλατήθηκε ἔνας σωστὸς πατριωτισμός, καὶ ἡ ὀλοκληρωμένη δημοκρατικὴ Ἰδέα, ποὺ θὰ τὸν ἔκαμε ἀκέραιο "Ανθρωπὸ.

Ἄπὸ τὶς συζητήσεις ποὺ ἔχει καμμιὰ φορὰ κανένας μὲ δημόσιους ἄντρες, ἀντιλαμβάνεται, εὔκολα, πὼς τοὺς λείπει αὐτὴ ἡ στοιχειώδης προπατιδεία. Αὐτὴ ἡ ἀμεση γνώση τῶν προβλημάτων τοῦ τόπου, καὶ κυριώτερα, ἡ σαφής καὶ πρακτικὴ μεθόδευση τῆς λύσης των, καὶ

δ) Ἡ χωροταξικὴ μελέτη τῆς Ἐλλάδας.

Ἀποτελεῖ σήμερα ἔνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα καθήκοντα τοῦ σύγχρονου Κράτους. Ἀφοῦ κριθῆ, ὕστερα ἀπὸ σοβαρὴ καὶ ύπερθυνη μελέτη εἰδικὰ καταρτησμένων ἐπιστημόνων, ποιοὶ οἰκισμοὶ θὰ ἐπιζήσουν στὴν Ἐπαρχίας μας ἡ ποὺ θὰ μεταφερθοῦν ἐνδεχομένως, καὶ ποὺ θ' ἀναπτυχθοῦν οἱ ἀγροτοπόλεις. Θὰ γίνῃ ἡ ρυθμιστικὴ μελέτη, αὐτῶν καθ' ἔαυτῶν τῶν οἰκισμῶν.

Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μικροῦ οἰκισμοῦ σὲ σύγχρονη πολιτεία, εἰναι δραμα τοῦ ἄμεσου μέλλοντος. Βασικὸς στόχος: "Ολα δσα θὰ γίνωνται, θὰ ἔχουν σὰ σκοπὸ τὴν ἔξυπηρέτηση δλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου. θὰ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ προβλέπωνται καλαίσθητοι δρόμοι. Πλατείες. Βρύσες, Κολυμβητήρια. Πάρκα. Σχολεῖα, Κέντρα Ψυχαγωγίας. Παιδικοὶ Κήποι κλπ. Θὰ τίθενται κανόνες καὶ θὰ προσδιορίζονται πρότυπα γιὰ κάθε καινούργιο ποὺ θὰ χτισθῇ. Προὸ παντός, γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ θὰ χρειασθῇ κέφι, ἀλλὰ καὶ γνώση τῆς λαϊκῆς παράδοσης (τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μας). Καθὼς ἐπίσης Ἀγάπη καὶ Πάθος. Πρέπει δ νέος οἰκισμὸς νὰ συνδεθῇ ὁργανικὰ μὲ τὸν τόπο καὶ τὴν Ἰστορία του, γιὰ νὰ διατηρήσῃ ἔνα δικό του χρώμα, χωρίς ν' ἀγνοήσῃ τὴν σύγχρονη πραγματικότητα καὶ τὸ μέλλον. Μιὰ προσπάθεια, ποὺ ἀρχισε στὰ Γιάννενα ἀπὸ τὴν Ἐταιρία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν ιδιότυπων - προτύπων τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, σὰν ἔνα δειγματολόγιο, θὰ βοηθήσῃ σημαντικά, τὴν δλη ύπόθεσή μας. Μιὰ δμορφη πόλη, εἰναι δ πρῶτος Ἐρωτας τοῦ ἀνθρώπου. "Ενας ξένος πολεοδόμος εἶπε: «Μιὰ πόλη δὲν εἰναι μόνο ἔνα συγκρότημα μὲ σπίτια σὲ πολλὰ πατώματα, μὲ Κοινωνίκες υπηρεσίες, ἐμπορικοὺς οἴκους, σχολεία, ύγιειονομικὰ κτίρια, ἐλεύθερους χώρους, ξενοδοχεῖα καὶ δρόμους. Μιὰ πόλη εἰναι ή Κοινωνικὴ σύλληψη τῆς ζωῆς. Μιὰ πόλη εἰναι ή ἀνθρώπινη Κουλτούρα. Εἰναι δ ἔρωτας τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Εἰναι μιὰ μακρόχρονη ἐπένδυση καὶ ἔνα δραμα τοῦ μέλλοντος. Μιὰ πόλη εἰναι μιὰ σύνθεση διαρκείας, μιὰ Ἰδεολογία ύλοποιημένη. Μιὰ πόλη εἰναι ή ιστορία τῆς χώρας, ή Φιλοσοφία τῆς ὑπαρξης».

Φυσικά, τὸ χρέος τοῦ Κράτους δὲν τελειώνει ἔκει. "Υπάρχουν ἀκόμα ἀναρρίθμητοι τομεῖς στοὺς δποίους μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ βοηθήσῃ Τὸ βασικὸ εἰναι ΝΑ ΓΙΝΗ ΑΝΑΓΚΗ γιὰ τὴν ὑπαρξη τοῦ Κράτους ή Ἐκπολιτιστικὴ Ἀνοδος τῆς Ἐπαρχίας. Νὰ γίνῃ ΚΑΘΗΚΟΝ τῆς Δημοκρατίας ὁ ΛΑ·Ι·ΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ καὶ ή Ἐνεργὸς Ἐξυγιαντικὴ Ἀμυνα κατὰ τῶν ξενόφερτων στοιχείων.

ρὰ ἐλάχιστο ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς ἐσωτερικῆς μετανάστευσης, κι' αὐτὸ σὲ μιὰ ἐντελῶς προσωρινὴ — μεταβατικὴ μορφή.

Ἐτσι στὴν Ἐλλάδα δὲν ἔχουμε τὸ φαινόμενο τῆς ὄμαλῆς ἐξέλιξης ποὺ παρατηρήθηκε στὶς ἄλλες εύρωπαϊκὲς χώρες (ἐκεῖνες γιὰ τὶς ὅποιες ἀναφέραμε παραπάνω διατήρησαν τὸν ἑθνικὸ τους πολιτισμό, παρ' ὅλες τὶς πληθυσμιακὲς μετακινήσεις). Ή ἀπότομη μεταπήδηση τοῦ Ἡπειρώτη, τοῦ Κερκυραίου, τοῦ Πελοπονησίου, τοῦ Κρητικοῦ, τοῦ νησιώτη κλπ. στὴν Ἀθήνα, τὸν ἔκαμε νὰ βρεθῇ ἔξω ἀπ' τὰ νερά του. Καὶ ἡ Ἀθήνα, παίρνοντας μονομιᾶς τερατώδικες, ἐφιαλτικές, διαστάσεις, δὲν μπόρεσε νὰ ζυμώσῃ δλον αὐτὸν τὸν πληθυσμὸ μὲ κανενὸς εἴδους ἐλληνικὸ παραδοσιακό, πολιτιστικὸ στοιχεῖο. Κι' ἔτσι κι' ἐδῶ δημιουργεῖται μιὰ κοινωνικὴ ζωὴ μὲ ἐντελῶς καινούργιο ρυθμό. Γιομάτη ἔνταση. Χαμένη μέσα στοὺς ἀπέραντους δρόμους καὶ στὶς ἀτέλειωτες δουλειές. Χωρὶς χρόνο διαθέσιμο γιὰ ἐμβάθυνση, γιὰ περίσκεψη. Ἀλλοπρόσαλλη. Πιθηκίζουσα. Μιὰ ζωὴ πρὸ παντός, ποὺ δὲν εἶχε καμμιὰ σχέση μὲ τὸ παραδοσιακὸ λαϊκὸ ἑθνικὸ στοιχεῖο, τὴν δμαδικότητα, τὴν συντροφικότητα, καὶ τὴν αὐθεντικότητα πούχε ἡ ζωὴ στὸ χωριὸ καὶ στὴν ἐπαρχία. Μιὰ ζωὴ ἐξουθενωτικῆς μοναξιᾶς, ἐγωκεντρικῆς, ἀντιανθρώπινη, ποὺ δημιουργεῖ, κυρίως στὶς κοινωνικὲς τάξεις, ποὺ δὲν φέρουν τὸ χαρακτῆρα τῆς ὄμαδικότητας — συντροφικότητας, ἔναν τύπο ἀνθρώπου ξερριζωμένου, μὲ ἀπαξιωμένα μέσα του δλα τὰ στοιχεῖα τῆς Ἐθνικῆς λαϊκῆς κληρονομιᾶς. Ἀπ' τὶς τελευταῖς στατιστικές, βγαίνει ὅτι ἀπ' τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευση τῶν τελευταίων ἑτῶν, ἔνα ποσοστὸ 30% ἀπασχολήθηκε μὲ τὴ διομηχανία, ἄλλο ἔνα 29% μὲ τὴ διοτεχνία καὶ τὸ 31% περίπου μὲ «λ ο ι π ἐ σ ὑ π η ρ ε σ ι ε σ», ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ ποσοστὸ αὐτό, ἡ τὸ μεγαλύτερο μέρος του, δὲ ρίζωσε στὴν Ἀθήνα, κινεῖται μὲ δουλειές τοῦ ποδαριοῦ, ἔχει δλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ξερριζωμένου ἀνθρώπου κι' ἐπανέρχεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσωρινὰ στὸ χωριό, γιὰ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὴν ψυχολογία τῶν ραστακουέρος (ξερριζωμένων) καὶ γίνεται τὸ χειρότερο φύραμα ἀποσύνθεσης τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς στὴν ἐπαρχία.

Ἡ δεύτερη αἵτια τῆς ἀπορρύθμισης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὴν Ἐπαρχία καὶ τῆς ὑποχώρησης τῶν παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν στοιχείων (ποὺ τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔφθασε στὸ σημεῖο τοῦ τέλειου ξεθεμελιωμοῦ) εἰναι, ἀναμφισβήτητα, ἡ εἰσβολὴ στὸν Ἐλληνικὸ χῶρο, ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων, ξένων τρόπων «σκέπτεσθαι καὶ φέρεσθαι». Ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ τὸν τελευταῖο καιρό, ἴδια μετὰ τὸν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο, 40 — 45, λόγω τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μέσων διάδοσης καὶ ἐπικοινωνίας ἔγινε ἀκάθικτη καὶ μάλιστα μὲ τὴ χειρότερή της μορφὴ «τὸν ἀμερικάνικο τρόπο ζωῆς» πούναι κι αὐτὸς προϊὸν τοῦ ἴδιου φαινομένου, ἄλλὰ στὶς χειρότερες ἐπεκτάσεις του, τὸ δποῖο παρατηρήσαμε παραπάνω γιὰ τὴν Ἀθήνα, σάρωσε τὰ πάντα καὶ ἔφτασε μέχρι τὸ ἐσχατο κάστρο τῆς Ἐθνικῆς μας παράδοσης, τὸ χωριό, ποὺ τὸ βρῆκε ἀδύναμο, λόγω τῶν ἄλλων λόγων ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω καὶ κυριολεκτικὰ τὸ ἀποσύνθεσε.

Ἡ εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων στὸν τόπο μας, (μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παραμερίζεται ἡ ἀνάπτυξη τῶν Ἐθνικῶν μας πολιτιστικῶν στοιχείων) εἰναι μιὰ πολὺ παληὰ Ιστορία, κι' ἐν' ἀπ' τὰ σοβαρότερα προβλήματα τῆς χώρας μας. Κατ' ἀρχήν, δὲν εἰναι θέμα μόδας, ὅπως συμβαίνει σχεδὸν σ' δλα τὰ Εύρωπαϊκὰ κράτη, τώρα τελευταία, ὅπου ἡ ἀλληλομετάδοση τρόπων ζωῆς ἔγινε κανόνας.

Εἰναι ἔνα φαινόμενο βαθύτερο καὶ πολύχρονο, ἀποτέλεσμα τῆς γενικώτερης εἰσβολῆς τῶν ξένων (πολιτικῆς, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς) ἀπὸ τὰ πρῶτα μετεπαναστατικὰ χρόνια στὸ τόπο μας. Σὰν κλασσικὸ παράδειγμα ἀναφέρεται πάντοτε πὼς ἀπὸ τοὺς πρῶτους νόμους ποὺ ἐπέβαλε ἡ Βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία στὸν τόπο μας ἐδῶ, ἥταν δ νόμος ποὺ ἐξαφάνιζε κυριολεκτικὰ τὴ παραδοσιακὴ αὐτοδιοίκηση τῶν χωριῶν μας, τὴν Κοινότητα, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἔνα ἀδικαιολόγητο καὶ ἀφύσικο κατασκεύασμα, τὸν Δῆμο (μεταξὺ περισσοτέρων χωριῶν), πρετοιμασία τοῦ μετέπειτα ἀπόλυτα συγκεντρωτικοῦ Κράτους. Ἐτσι καταστράφηκε τὸ δρμητήριο τοῦ πατριωτισμοῦ μας, ἡ κυψέλη τῆς ζωντανῆς δημοκρατίας, ἡ ἀφετηρία τοῦ ιστορικοῦ μας βίου σὰν νεοελλήνων, τὸ Κάστρο τοῦ Ἐθνικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Τὸ χειρότερο σ' δλη αὐτὴ τὴν Ιστορία εἰναι ὅτι ἡ ἀρχουσα τάξη τῶν πόλεων, ποὺ λόγω πλούτου καὶ πολιτικῆς ἐπιρροῆς ἀποτελοῦσε τὸ παράδειγμα γιὰ μίμηση στοὺς ἄλλους ντόπιους, ποικιλόμορφα δεμένη κι' ἐξαρτώμενη ἀπ' τοὺς ξένους, δχι μόνον δὲν ἀντιστάθηκε στὴν εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων, ἄλλα, τὸ τραγικώτερο ἀπ' δλα, τὰ υἱοθέτησε ἀμέσως, ἀ π ο δ ἐ χ τ η κ ε δηλαδή μὲ ὑπερηφάνεια ν ἀ ζ ἡ μ ι ἀ ξ ἐ ν η ζ ω ἡ, κατὰ τρόπο πιθηκίστικο (μόνο μὲ τὰ ἐξωτερικά της γνωρίσματα), πιστεύοντας ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ ξεχωρίζε αὐτὴ ἀπ' τὸ λαό, δταν θὰ ἀπομακρύνονταν ἀπ' τὶς «β ἀ ρ β α ρ ε σ σ υ ν ἡ θ ε ι ε σ τ ὁ ν Ν ε ο ε λ λ ἡ ν ω ν» (τοὺς ἀρχαίους πούταν πολὺ μακρυὰ καὶ δὲν τῆς δημιουργοῦσαν προβλήματα, τοὺς ὑπολήπτονταν πάντοτε γιατὶ τοὺς εἶχαν μεγάλη ἐκτίμηση καὶ οἱ Εύρω

παῖοι) καὶ θὰ μετατρέπονταν σὲ τάξη μ' εύρωπαικοὺς τρόπους καὶ συνήθειες. Ὅμοια μὲ τοὺς νεόπλουτους ποὺ μιμοῦνται τοὺς παληὸὺς ἀφεντάδες.

Παρ' ὅλες τὶς διαμαρτυρίες πολλῶν φωτισμένων μυαλῶν, ποὺ ἔβλεπαν σ' αὐτὴ τὴ χωρὶς βαθύτερη ἐπεξεργασία ἐπιλογῆς, εἰσβολή, Ἐθνικὸ κίνδυνο, ποὺ καταλάβαιναν πῶς ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ ἦταν ἐνὸς ἄλλου εἴδους ὑποτέλεια, πῶς ὁ λαός μας δὲν μποροῦσε νὰ πάρῃ μπροστὰ ἀν δὲν στηρίζονται στὶς δικές τους ρίζες, τὸ φαινόμενο προχώρησε καὶ πήρε μορφὴ ἐπιδημίας, κατάκλεισε κυριολεκτικὰ τὴν Ἑλληνικὴ ζωή. Ἀποτέλεσμα: Κάθε νεοελληνικὸ πολιτιστικὸ στοιχεῖο, νὰ θεωρεῖται βάρβαρο καὶ νὰ ἐκδιώκεται ἀπὸ παντοῦ σὰν χολεριασμένο. Ἡ ἐπιδημία αὐτὴ μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο, ποὺ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Κέντρο πύκνωσε, ἐμόλυνε καὶ τελικὰ ξεθεμέλιωσε καὶ τὸ τελευταῖο κάστρο τῆς Ἐθνικῆς μας παράδοσης, — τὸ χωριό, τὴν Ἐπαρχία.

Κι' ἔτσι ἀπὸ τὴ μιὰ μερὶὰ ἡ ἱστορικὰ ἀναγκαίᾳ Ἔξοδος τῷ χωρικῷ πρὸς τὶς πόλεις, αὐτὴ καθ' ἔαυτὴ σὰν κοινωνικὸ φαινόμενο, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἐντελῶς «ἀδικαιολόγητη» εἰσβολὴ τῶν ξένων πολιτιστικῶν στοιχείων (καὶ μάλιστα τὶς περισσότερες φορὲς τῶν πιὸ βάναυσων, τῶν πιὸ ἀλλοπρόσαλλων, τῶν γὲ — γὲ καὶ τῶν ἀκούρευτων μαλλιῶν), στὴν Ἐθνική μας ζωή, σὲ βάρος τῶν παραδοσιακῶν λαϊκῶν μας στοιχείων, ποὺ ἔφτασε σὰν ἐπιδημία στὴν ἐπαρχία, στὸ μεταπόλεμο, διάσπασαν τὴν προαιώνια ἐνότητα τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς τοῦ μικροῦ οἰκισμοῦ, μετάφεραν ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ ξερριζωμένου καὶ τὴν ἀπαξίωση στὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων τοῦ χωριοῦ, τῶν λαϊκῶν, παραδοσιακῶν πολιτιστικῶν μας στοιχείων, μετάφεραν ἀκόμα ἐκεῖ, τὸν ἀτομισμό, τὸν ἐγωκεντρισμὸ καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ ἄγχους καὶ τῆς πνιγμονῆς τῶν πόλεων, ἐξαφάνισαν τὴν σιγουράδα ποὺ ἔνοιωθαν οἱ κάτοικοι τῶν στὸ τόπο τους, ἀνάμεσα στοὺς γνωστούς τους, ἀποσύνθεσαν τὴν κοινωνικὴ ζωή, στέρησαν τὸ λαὸς ἀπ' τὴ γνήσια, αὐθεντική, πατροπαράδοτη ψυχαγωγία, τοῦ ἐπέβαλαν ἐνα τρόπο ζωῆς ποὺ δὲν ἦταν δικός του, καὶ δημιούργησαν τὸ ψυχικὸ κενό, πού, δπως εἴπαμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ προετοίμασε ψυχολογικὰ τὸ τελευταῖο μεγάλο κῦμα μετανάστευσης, ἐξαφάνισης στὴν ούσια τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας.

Γ'

Ἄπ' ὅλα ὅσα παραπάνω ἀναφέραμε, εἶναι φανερό, πὼς βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ ἄκρως τραγικὴ κατάσταση. Καὶ τὸ ἔρωτημα ποὺ προβάλλει εἶναι σαφές: Τί μπορεῖ νὰ γίνη σήμερα;

Εἶναι ἀναμφισβήτητο, ἀκόμα καὶ νὰ τὸ θέλαμε, (ἄλλοιωτικα θάταν ἱστορικὸ θαῦμα) πὼς ἀποκλείεται σχεδὸν 100%, νὰ βροῦμε τρόπο νὰ ξαναζήσουν ὅλα τὰ χωριά μας, τὴ ζωὴ ποὺ ζούσαν ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε περισσότερα.

Οἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες γενικώτερα ἄλλαξαν καὶ οἱ προοπτικὲς δὲν εἶναι αἰσιόδοξες. Ἡ ζωὴ μετακινήθηκε, πήρε τὸ δρόμο τῆς ἱστορικά, δὲν μπορεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω.

Γολλὰ ἀπ' τὰ χωριά μας εἶναι καταδικασμένα διὰ παντός. Ὁπως κι' ἀρκετὰ ἀπ' τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀναφέραμε δτὶ συγκροτοῦσαν τὸ πλαίσιο μέσα στὸ δποῖο κυλοῦσε ἡ ζωὴ τῶν μικρῶν οἰκισμῶν μας, χωρὶς ἀμφιβολία, ἀποτελοῦν σήμερα πολύτιμο ύλικὸ γιὰ μουσεῖα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὴ σημερινὴ πραγματικότητα.

Εἶναι δύσκολο νὰ κρίνῃ κανένας, ποιοὶ τελικά, μικροὶ συνοικισμοὶ εἶναι δυνατὸν νὰ διασωθοῦν. Τὸ πιὸ σίγουρο εἶναι νὰ ποῦμε πὼς ἡ ἐπαρχία μας θὰ ἐπιζήσῃ, δταν συγκεντρωθῆ σὲ δυὸ - τρεῖς ἀγροτοπόλεις. Ὁπου, θὰ ἐξασφαλίζωνται οἱ δροὶ γιὰ μιὰ σύγχρονη ζωὴ. Θὰ παρέχωνται κοινωνικὲς ύπηρεσίες. Θὰ ὑπάρχῃ μιὰ σύγχρονη ψυχαγωγία. Θὰ δίδωνται εὔκαιρίες μόρφωσης κλπ. Ἐκεῖ, σὲ τελευταῖα ἀνάλυση, πιστεύομε δτὶ θυμήτη Σύνθεση. Νὰ συνδεθοῦν δηλαδὴ οἱ ἀνθρωποι μὲ τὶς κομμένες ρίζες τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιᾶς. Τὶς γερὲς ρίζες. Αύτὲς ποὺ θὰ ξαναδώσουν καινούργια βλαστάρια, ζωντανοὺς θεσμούς, δραστήρια στοιχεῖα ζωῆς. Ποὺ θὰ παίξουν δυναμικὸ ρόλο στὴν ἀνάπτυξή μας. Στὴν ἀνθηση ἐνὸς Ἐθνικοῦ — λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Μ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ πρέπει νὰ βαδίζουμε καὶ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση πρέπει νὰ στρέψουμε κάθε μας προσπάθεια ποὺ συντελεῖ στὴν προκοπὴ καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαρχίας μας.

Σοθαρὴ καὶ ἐπίμονη προσπάθεια, πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἀνέβασμα τῆς πολιτιστικῆς στάθμης τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀγωγῆς του (τῆς κουλτούρας). Ἡ προσπάθεια αὐτὴ, γενικώτερα ἀντιμετωπιζομένη, ἀποτελεῖ σήμερα καθολικώτερη ἀξίωση τῆς σύγχρονης Κοινωνίας καὶ γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνες ἐνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα προβλήματα, τῆς χώρας μας.

Ἡ προσπάθεια αὐτὴ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ πρέπει νὰ ξεκινήσῃ σωστά. Πρῶτα θὰ πρέπει

Γ' Πέραν ἀπὸ τὸ καθῆκον τοῦ Κράτους, ὑπάρχει ἔνα ὑπέρτατο χρέος δλων τῶν Ἀνθρώπων, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης τῶν Κέντρων, ἀπέναντι στὴν Ἐπαρχία. Ποιὸς ἄλλωστε θὰ ἡταν δὲ ἀπώτερος, ἀς ποῦμε, προορισμὸς τῆς τέχνης καὶ κάθε ἄλλης πνευματικῆς προσπάθειας, ἀν δὲν ἡταν τὸ ἀνέβασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, τῆς μυχικῆς καὶ πνευματικῆς ποιότητάς του, σ' δλη τῇ γεωγραφικῇ ἔκτασῃ, λόγω κοινῶν παμυχικῆς καὶ πνευματικῆς ποιότητάς του, σ' δλη τῇ γεωγραφικῇ ἔκτασῃ, ποὺ ἄμεσα λόγω γλώσσας, λόγω κοινῶν παραδόσεων, λόγω ἐπαφῆς κλπ. αὐτὴ ἐπιρρεάζει;

'Αναρρίθμητες εἰναι οἱ εὔκαιρίες, ποὺ ἔχουν κάθε μέρα, νὰ προσφέρουν τὴν βοήθειά τους οἱ ἀνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης στὴν Ἐπαρχία. Μ' αὐτὰ ποὺ γράφουν. Μ' αὐτὰ ποὺ λένε ἀπ' τὸ ραδιόφωνο. Μ' αὐτὰ ποὺ μποροῦν νὰ ἐκθέσουν σὲ μιὰ διάλεξη κλπ. "Ομως ἡ σημερινὴ κατάσταση τῆς Ἐπαρχίας, δὲ γενικώτερος κίνδυνος ποὺ διατρέχει δὲ τόπος, ἀ πατεῖ κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτούς. 'Απαίτει δηλαδὴ τὴν ἀμεσητικήν τοῦ, καὶ ΠΑΡΟΥΣΙΑ τους, καὶ τὸ ΖΩΝΤΑΝΟ παράδειγμά τους, σὲ μακρινή χρονική διάρκεια, στοὺς ἀπομακρυσμένους οἰκισμούς μας. "Ενα μικρὸ παράδειγμα, παρμένο ἀπ' τὴ σύγχρονη Γαλλία, δείχνει πόσα πράγματα μπορεῖ νὰ προσφέρουν οἱ ἀνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, δταν γίνουν τὸ ζωντανὸ παράδειγμα ἐπὶ μακρὺ χρονικὸ διάστημα κοντὰ στοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐπαρχίας.

Τὸ ΜΟΡΝΑΚ ἐπὶ τοῦ Σὲρλ, εἰναι ἔνα μικρὸ χωριὸ τῆς Γαλλίας, μὲ καμμιὰ ἱκατοστὴ κατοίκους, ἀγνοημένο, κοντὰ στὸν Ἀτλαντικό. Πρὶν ἀπὸ 12 χρόνια δὲν μιλοῦσε κανένας γιαυτό. Κι' οἱ κάτοικοι του διειρεύονταν τὴν ἐγκατάλειψή του. "Ομως τότε συνέθηκε τὸ θάμα. "Ἐφτασαν, ἐκεῖ κολλιτέχνες ἀπὸ τὴ σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Παρισιοῦ γιὰ νὰ ἀναστηλώσουν τὴν ἐκκλησιά του. Στὴν πρώτη ἐπαφὴ μ' αὐτούς, οἱ ντόπιοι ἀντέδρασαν. Τοὺς θεώρησαν παράξενα ζῶα ποὺ ἥρθαν νὰ χαλάσουν τὸ χωριό τους. Σιγὰ - σιγὰ δμως συνήθισαν. 'Ο ἔνας ἀγάπησε τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου. Κι' ἐπειτα ἀπὸ λίγο, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν, οἱ ἐπισκέπτες ἐπιρρέασαν σὲ τέτοιο σημεῖο τοὺς ντόπιους, ὥστε νὰ συντελεστὴ μιὰ ἀλλαγὴ πούχε συνταρρακτικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὸ χωριό. Μέσα στὰ σπίτια τῶν κατοίκων γεννήθηκε μιὰ βιομηχανία πυλίνων σκευῶν. "Ἐπειτα ἔνα ἐργοστάσιο ἐπίπλων ἀπὸ ξύλο φτελιάς, ποὺ χωρὶς νὰ διαφέρουν τελείως ἀπὸ τὴ συνηθισμένη ἐπίπλωση τῆς περιοχῆς ξανάβρισκαν μιὰ χρησιμότητα καὶ μιὰ ἀγνότητα στὴ γραμμὴ ποὺ ἐνθουσίαζε τοὺς πάντες. Χωρὶς πολύπλοκες καὶ πολυθόρυστες μηχανές. 'Ἐργαλεῖα τοῦ χωριοῦ, σμύλες, ψαλλίδια, τσεκούρια, ἔδωσαν στὸ ξύλο τῆς φτελιάς τὸ ἀνάγλυφο καὶ τὴν ομψότητα, ποὺ καμμιὰ βιομηχανία δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ. Μὲ τὸν καιρὸ δημιουργήθηκε τικόμα, μιὰ ἐπιχείρηση ὑφαντουργίας, γιὰ τὴν δόποια ξεχασμένοι ἀπὸ τὸν 18ον αἰώνα τύθεντικοὶ ἀργαλειοὶ, ξαναβρῆκαν τὸ χαμένο ρυθμό τους. Σήμερα τὸ ΜΟΡΝΑΚ εἰναι ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστὰ χωριὰ τῆς Γαλλίας.

Τὸ παράδειγμα τοῦ ΜΟΡΝΑΚ καὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Παρισιοῦ, μπορεῖ νὰ ἐπαναληφθῇ παντοῦ. Καὶ γιὰ δλους τοὺς ἐκπολιτιστικοὺς τομεῖς. Καὶ ἀπὸ δλους τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους.

Θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀπὸ κλιμάκια πνευματικῶν ἀνθρώπων, ποὺ θὰ ἔφθαναν σὲ μιὰ παρχιακὴ πόλη ἢ κωμόπολη, γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐπὶ μακρὺ χρονικὸ διάστημα. Μέσα στοὺς σκοπούς της θὰ ἡταν λ.χ. νὰ ίδρυσουν ἔνα λαϊκὸ Πανεπιστήμιο γιὰ τοὺς ντόπιους. Διάρκειας ἐνὸς χρόνου ἢ καὶ λιγότερο. Μὲ τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια τοῦ Κράτους. ("Ἐδῶ ρειάζεται ὁ αὐτόνομος Ὁργανισμὸς Ἐκπολιτισμοῦ ἢ τὸ Ὅπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ποὺ προβλέψαμε παραπάνω"). "Ἐτσι οἱ σύγχρονες γνώσεις κι' ὁ σύγχρονος πνευματικὸς προγληματισμὸς θὰ μεταφέρονταν εὔκολα καὶ γρήγορα σ' δλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο. Πότα δὲν θᾶχαν νὰ μάθουν οἱ ἀνθρωποι τῆς ἐπαρχίας μας ἀπ' αὐτὴν τὴν θετικὴ προσφορὰ πιαρκείας; 'Αλλὰ καὶ πόσα δὲν θᾶχαν νὰ ὠφεληθοῦν οἱ ἀνθρωποι τοῦ πνεύματος, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄμεση, ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα καὶ τὴ ζωὴ ἡς ἐνδοχώρας; 'Ασφαλῶς μ' αὐτὴ τὴν ἀνταλλαγὴ πείρας θᾶχουμε σὰν ἀποτέλεσμα μιὰ οδιαρότατη ἀλλὰ καὶ πολύτιμη ἀλλαγὴ στὴ γενικώτερη δομὴ τῆς πνευματικοκαλλιτεχνικῆς δραστηριότητας στὴ χώρα μας.

'Ακόμα τὸ ἕδιο θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ μὲ τὴ μουσικὴ ἢ τὸ θέατρο κλπ. ("Ἄς μὴ ξενάμε τὸ παράδειγμα τοῦ Λόρκα καὶ τοῦ Ἐλ. Κασσόνα ποὺ μ' ἔνα θίασο, τὶς περισσότερες φορὲς συγκροτημένο ἀπὸ φοιτητές, ωργωναν κυριολεκτικὰ τὰ χωριὰ τῆς χώρας των, εταφέροντας ἐκεῖ τὸ σύγχρονο πνευματικὸ παλμό, συζητώντας ἀκόμα κι' ἀναλύοντας τὰ ιγα πούπταιζαν) κλπ.

Δ' Τελικά, τὸ δλο θέμα τοῦ ἀνεβάσματος τῆς πολιτιστικῆς στάθμης τῶν κατοίκων ἡς ἐπαρχίας μας, περνάει ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας. Τῶν ἀνθρώπων ποὺ οιαμένουν στὴν ἐπαρχία, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων ποὺ πονάνε τὸν τόπο.

Νομίζω, δτι προτοῦ γίνη μιὰ δποιαδήποτε ἐνέργεια, καλὸ θὰ ἡταν νὰ ξεκινήσουμε

μ' ἔνα συνέδριο στὴν Κόνιτσα, τῶν δασκάλων καὶ καθηγητῶν καὶ τῶν ἄλλων παραγόντων, ντόπιων καὶ ξένων, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν στὴν Προσπαθεια. Τὸ συνέδριο αὐτὸ θὰ ἥταν σκόπιμο νὰ συνδυασθῇ καὶ μ' ἔνα ὀλιγοήμερο σεμινάριο, στὸ ὅποιο θὰ δίδασκαν εἰδικοί. "Ετσι τὸ δλο πρόβλημά μας, θὰ ἔμπαινε στὶς σωστὲς βάσεις του καὶ θὰ διαγράφονταν στὴν πληρότητά τους οἱ διαστάσεις του.

'Απ' τὸ συνέδριο αὐτό, θὰ βγῆ πρώτα καὶ κύρια, ἃν θὰ πρέπει νὰ ιδρυθῇ ἔνας Ειδικὸς Τοπικὸς Σύλλογος ἢ 'Εταιρία, ποὺ θᾶχε σὰν σκοπὸ τὴν ἀνάληψη αὐτοῦ τοῦ ἔργου (τῆς πολιτιστικῆς ἐξύψωσης τοῦ λαοῦ τῆς ἐπερχίας), ἢ θὰ πρέπει νὰ στηριχτοῦμε στὴν προσπάθεια ποὺ κάνουν ἄλλες παράλληλες ὄργανώσεις, ὅπως ἡ 'Εταιρία 'Ηπειρωτικῶν Μελετῶν λ.χ. καὶ νὰ ρίξουμε ἐκεῖ τὸ βάρος μας.

'Απ' τὸ συνέδριο ἀκόμα θὰ βγοῦν ποιὸς εἶναι ὁ συγκεκριμένος κύκλος τῶν ἐνεργειῶν, ποὺ πρέπει νὰ γίνουν, ποιοὶ θὰ ἀναλάβουν νὰ τὸν πραγματοποιήσουν καὶ κατὰ ποιὸν τρόπο.

Τέλος, πιστεύω ὅτι ἀπὸ τὰ βασικὰ θέματα, μὲ τὰ ὅποια θ' ἀσχοληθῆ τὸ συνέδριο, ἡ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ τοπικὴ Πρωτοβουλία, γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ μας, θὰ πρέπει νὰ είναι τὰ παρακάτω:

I) Καταγραφὴ καὶ συντήρηση ὅλων τῶν στοιχείων ποὺ ἀπέμειναν ἀπὸ τὸ λαϊκὸ — παραδοσιακὸ πολιτισμὸ τῆς 'Ἐπαρχίας μας. Νὰ καταγραφῇ δηλαδή, καὶ νὰ φωτογραφηθῇ (νὰ καταβληθῇ ἀκόμα προσπάθεια γιὰ συντήρηση ἢ καὶ γι' ἀποατάσταση) 1) Κάθη μνημεῖο χαρακτηριστικὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς πασιάδοσης τῆς 'Ἐπαρχίας μας. (Σπίτι, ἔκκλησα. 'Εξωκλήσι, Βρύση, Πόρτα, Μεσάνδρα, Ταβάνι, κλπ.). 2) Κάθε μνημεῖο τῆς Διακοσμητικῆς καὶ γενικότερα τῆς λαϊκῆς μας τέχνης. Ξυλόγλυπτο, λιθόγλυπτο, 'Αγιογραφίες (φορητὲς είκόνες καὶ τοιχιγροφίες), 'Υφαντά. Τοπικὲς ἐνδυμασίες καὶ στρωσίδια. Δαντέλλες, χαλκώματα, χρυσαφικὰ ἢ 'Αργυρὰ κοσμήματα καὶ σκεύη κλπ. 'Ιδιαίτερα μὲ τὶς 'Αγιογραφίες ποὺ συνδέονται ἀμεσα μὲ τὴ Σχολὴ Χιονιάδων σὰν βασικὸς διηγός μας, θὰ μᾶς χρησιμεύσῃ τὸ θαυμάσιο βιβλίο τοῦ Γεωρ. Παΐσιου (ίερέως). 'Αγιογραφία καὶ 'Αγιογράφοι Χιονιάδων. "Εκδοση 'Ηπειρωτικῆς 'Εστίας. 'Ιωάννινα 1962. 3) Κάθε ὄργανο, ἔργαλειο ἢ μηχάνημα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ παλιοί μας τεχνίτες στὴ δουλειά τους, ἀλλὰ ἀκόμα κι' αὐτὰ ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ γυναῖκες στὴν οἰκοτεχνία τους. 'Αργαλειοί, τσικρίκια, λανάρια κλπ. 4) Εἰδικότερα νὰ μαγνητοφωνήσουμε τὴ λαϊκὴ μας μουσική, ἔπως τραγουδιέται καὶ παίζεται στὴν ἐπαρχία μας, κυρίως, ἀπὸ γέροντες καὶ ντόπιους. (Σ' αὐτό, ίσως μᾶς χρειασθῇ ἡ βοήθεια κάποιων εἰδικῶν, ποὺ εὔκολα νομίζω ὅτι θὰ τὸν ἔχουμε). 5) 'Ἐπίσης νὰ μαγνητοφωνήσουμε ἀφηγήσεις θρύλων, δοξασιῶν, παραδόσεων καὶ παραμυθιῶν ἢ ἀκόμα καὶ 'Ιστοριῶν Κυνηγιού κλπ. ἀπὸ γέροντες τῆς 'Ἐπαρχίας μας. "Ετσι, ὥστε νὰ ὀλοκληρωθῇ τὸ θαυμάσιο, πραγματικά, βιβλίο τοῦ μακαρίτη Χαρ. Ρεμπέλη, «Κονιτσιώτικα», ἔκδοση: 'Ηπειρωτικῆς 'Εστίας 'Αθηνῶν (1953), καθὼς καὶ ἡ δουλειὰ ποὺ ἔγινε παλιότερα στὰ «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» καὶ γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερα στὴν «'Ηπειρωτικὴ 'Εστίω» καὶ στὴν «Κόνιτσα». 6) Νὰ καταγραφοῦν ὅλα τὰ γραπτὰ ντοκουμέντα (χειρόγραφα κλπ.), ποὺ ἀφοροῦν τὴν ιστορία τῆς 'Ἐπαρχίας μας. Καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ Βιβλία καὶ τὰ Περιοδικά, στὰ ὅποια ἔχουν δημοσιευθῆ, κατὰ τὸ πασελθὸν καὶ δημοσιεύονται ἀκόμα καὶ σήμερα, στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ιστορία τῆς 'Ἐπαρχίας μας.

II. 'Η "Ιδρυση ἐνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων Μουσείων μέσα στὴν 'Ἐπαρχία μας, μὲ Λαϊκὸ —Πολιτιστικὸ χαρακτήρα, ὅπου θὰ συγκεντρωθοῦν καὶ θὰ ἐκτεθοῦν συστηματικά. "Ολα τὰ Κομίσιμα στοιχεῖα τοῦ λαϊκοῦ παραδοσιακοῦ Πολιτισμοῦ τῆς 'Ἐπαρχίας μας. Καθὼς καὶ οἱ φωτογραφίες τῶν μνημείων ποὺ δὲν μεταφέρονται. Τὸ ἡ τὰ μουσεία αὐτά, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γίνουν μέσα σὲ ἀποκαταστημένα παλιὰ κτίρια, κατὰ προτίμηση σπίτια, ὅπου ταυτόχρονα θὰ δείχνεται ἡ παλιὰ ἐσωτερικὴ οἰκονομία τῆς κατοικίας τῆς 'Ἐπαρχίας μας. Σὰν τέτοιο σπίτι μέσα στὴν Κόνιτσα, ὅπου ἀπαραίτητα πρέπει νὰ γίνη τὸ ἔνα ἀπὸ τὰ Μουσεῖα, εἶχα προτείνει ἀπὸ παλιότερα τὸ σπίτι τοῦ Χουσεῖν — Μπέη, πιού ἀνήκει στὸ Δημόσιο, ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτή, ἀλλά.... ποὺ κινδυνεύει σήμερα νὰ καταστραφῇ, γιατὶ ἐν τῷ μεταξὺ μετατράπηκε σὲ Γυμνάσιο.

III. Τὸ ξαναζωντάνεμα τῶν τοπικῶν γιορτῶν μας, μὲ βασικὸ σκοπὸ νὰ τοὺς ξαναδώσουμε τὸ δικό τους παραδοσιακὸ χρῶμα. Σὰν τέτοιες, γιορτές, δὲν ἔννοω μόνο τὰ τοπικὰ πανηγύρια, ἀλλὰ καὶ τὶς ἄλλες γιορτὲς ὅπως π.χ. τὰ Χριστούγεννα, τοῦ 'Αηδασίλη, τὰ Φῶτα, τὶς 'Απόκρητες, τὸ Πάσχα, τὸν Δεκαπενταύγουστο, κλπ. 'Απὸ καιρὸ διπτροπαράδοτος 'Αηδασίλης μας μετατράπηκε, σὲ ἄψυχο γιὰ μᾶς ΠΕΡΕ ΝΟΕΛ τοῦ Βορρᾶ, καὶ οἱ Καλλικάντζαροί μας σὲ Νάνους τοῦ παραμυθιοῦ. Είναι καιρὸς μὲ τὶς εύκαιριες τῶν Γιορτῶν, νὰ ξαναθυμίσουμε στοὺς ἀνθρώπους μας τὶς παληὲς δοξασίες καὶ τὰ

έθιμα, σὲ κάθε έκδήλωσή μας, στὶς διτρίνες τῶν μαγαζιῶν, στὶς δημόσιες συγκεντρώσεις, στὶς πλατεῖες τῶν χωριῶν καὶ τῆς Κόνιτσας. Συμβαίνει πολλές φορές σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, νὰ προτιμούμε τὰ ξένα πρότυπα, γιατὶ τὰ βρίσκουμε εὔκολα. 'Ενώ γιὰ νὰ δώσουμε κάτι ἑλληνικό, παραδοσιακό, θὰ πρέπει νὰ κουραστοῦμε, νὰ διαβάσουμε, νὰ γινούμε «Δημιουργοί». 'Εδῶ εἶναι τὸ θέμα. 'Εδῶ εἶναι δὲ ρόλος τῆς ἐταιρίας που προτείναμε νὰ δημιουργήσει τὸ συνέδριο. Παραπέρα, πρέπει μὲ τὸν εὐκαιρία κάθε καινούριου ἔσορτασμοῦ, νὰ βρίσκουμε τρόπο νὰ τὸν συνδέουμε μὲ τοὺς θρύλους τῶν χωριῶν μας καὶ τὶς λαϊκὲς δοξασίες τῆς 'Επαρχίας μας. Παλιότερα πρότεινα: Νὰ γίνωνται στὴν Κόνιτσα «Γιορτὲς Κυνηγιοῦ» τὸν Αὔγουστο, δημοσίες μὲ «Ηροί καὶ Φῶς» μποροῦν νὰ λαμβάνουν χώρα ἀφηγήσεις παλιῶν ιστοριῶν, μὲ κυνήγια ἢ μὲ θρύλους πάνω στὴ ζωὴ καὶ τὸ ρόλο τους στὴ ζωὴ μας, τῶν ἀγριῶν ζώων καὶ πουλιῶν τῶν βουνῶν μας. Τώρα τελευταῖα εἶδε τὸ φῶς στὶς ἐφημερίδες μιὰ θαυμάσια πρόταση πάνω στὸ γιορτασμὸν τῆς προσπάθειας γιὰ τὴν κατάχτηση τῆς Σελήνης, σὲ συνδυασμὸν μὲ τοὺς θρύλους καὶ τὶς λαϊκὲς δοξασίες γύρω ἀπὸ τὸ φεγγάρι. «Ἐτσι, διστε νὰ δούμε μιὰ ἀφορμὴ γυρισμοῦ καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν προγονικὴ μας σκέψη, που θὰ μᾶς δέσῃ ψυχικώτερα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ τελειότητα». κλπ. κλπ.

Τέλος νὰ δργανώνονται σωστὰ μὲ ἐπιμελημένη προετοιμασία τὰ πανηγύρια τῶν Μεγάλων Χωριῶν μας. 'Ο Προφήτης 'Ηλίας στὴ Βούμπιανη. 'Η Αγία Παρασκευὴ στὸ Κεράσοβο. 'Ο Δεκαπενταύγουστος στὴν Κόνιτσα κλπ. "Ωστε, τελικά, κάθε, γιορτὴ νὰ συνδεθῇ μ'" ἔνας ἀπὸ τὰ Μεγάλα Χωριά τῆς 'Επαρχίας μας, καὶ νὰ πάρη καθολικώτερη σημασία.

"Υπάρχουν χίλιοι - δυὸς τρόποι νὰ δόσωμε γραφικὸ χαοακτῆρα τὰ Γιανηγύρια μας αὐτὰ διστε νὰ γίνουν εύρυτερα γνωστά. Τοπικὲς ἐνδυμασίες. Τοπικοὶ χοροὶ καὶ Τραγούδια ἀπὸ διάδεις ντόπιων κοριτσιῶν. 'Αφηγήσεις μὲ θρύλους τοπικούς. Θέατρο. κλπ.

IV. 'Η ίδρυση στὴν 'Επαρχία μας ἐνὸς δικτύου ἀπὸ Λέσχες Πολιτισμοῦ δημοσίου θὰ δίνωνται διαλέξεις. Θὰ προβάλλωνται ταινίες. Θὰ παίζεται θέατρο. Θὰ ἀκούγεται μουσικὴ ἀπὸ δίσκους. Θὰ γίνεται ἀνάλυση δσῶν παίζονται Καὶ γενικώτερα θὰ καταβάλλεται προσπάθεια μόρφωσης καὶ ψυχαγωγίας τῶν ἀνθρώπων σ' ἔνα πολιτισμένο ἐπίπεδο. Οι λέσχες αὐτὲς σιγά - σιγά θὰ πρέπει νὰ ἔξοπλιστοῦν μὲ βιβλιοθήκες, ταινιοθήκες, δισκοθήκες κλπ.

V. 'Η ἀνάθεση σὲ μιὰ 'Επιτροπὴ τῆς σύνταξης καὶ ἔκδοσης ἐνὸς μικροῦ βιβλίου πάνω στὸν πολιτισμὸν καὶ τὴ λαϊκὴ τέχνη τῆς 'Επαρχίας μας. Τὸ βιβλίο αὐτό, που θὰ περιέχῃ γενικὰ στοιχεῖα, θὰ εἶναι ἐνὸς γενικῆς εἰσαγωγῆς τῶν μαθητῶν τῆς 'Επαρχίας μας, τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, τῶν Γυμνασίων, ἀκόμα καὶ τῆς Δημόσιας Τεχνικῆς Σχολῆς ('Εθν. 'Ορφανοτροφείου) στὸ σχετικὸ θέμα. Παράλληλα νὰ καταβληθῇ προσπάθεια, διστε τὸ μάθημα τοῦ Πολιτισμοῦ νὰ καθιερωθῇ στὸ πρόγραμμα τῶν Σχολείων (δημοσίες εἶπαμε παραπάνω).

VI. Τὸ ξεκαθάρισμα τῶν διεκδικήσεων τῆς 'Επαρχίας μας ἀπὸ ἀπόψεως σχολείων. Νὰ καθορίσουμε τί εἶδους σχολεῖα χρειάζονται στὴν 'Επαρχία μας καὶ σὲ ποιὸ μέρος. Ποιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ τύχη τῆς 'Αναγνωστοπούλειου Σχολῆς. Πῶς θὰ δοηθήσουμε τὸ Γυμνάσιο Κονίτσης κλπ. κλπ.

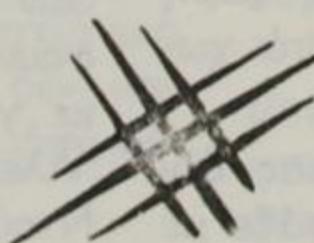
VII. 'Η Μεθόδευση τῶν τρόπων, μὲ τοὺς δποίους θὰ μποροῦσαν τὰ παραδοσιακὰ ἔπιπλα, σκεύη, υφαντα, δαντέλλες, στρωσίδια κλπ. τῆς 'Επαρχίας μας, θὰ μποροῦσαν μορφοποιούμενα σὲ καινούργια σχέδια καὶ προσαρμοζόμενα στὶς συνθῆκες τῆς νέας ζωῆς, νὰ γίνουν ἀντικείμενα παραγωγῆς τῶν τοπικῶν μας βιοτεχνιῶν, που θὰ χρησιμοποιοῦν ντόπια ύλικὰ κλπ.

VIII. 'Η προσπάθεια ἀνάπτυξης τῆς λεγόμενης Κοινωνικῆς 'Ιδέας τοῦ Κοινωνισμοῦ, τῆς 'Ιδέας τῆς 'Ομαδικῆς Προσπάθειας. Νομίζω δτὶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι θεμελιώδους σημασίας γιὰ τὴ γενικώτερη πολιτιστικὴ ἀνοδὸ τῆς 'Επαρχίας μας. Γιατὶ, πρώτα καὶ κύρια, θὰ δυναμώσῃ στοὺς ἀνθρώπους τὸν πεποίθηση δτὶ κάτω ἀπὸ μιὰ καλὴ καθοδήγηση, ἡ μικρὴ ἀνθρώπινη Κοινότητα, εἶναι σὲ θέση μόνη της νὰ λύσῃ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν βασικῶν τῆς προβλημάτων. 'Η ίδέα τῆς δημαρκικῆς προσπάθειας, ἥταν κανόνας στὴν παραδοσιακὴ μας αὐτοδιοίκηση. Ποιός διανοήθηκε στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας κρατικὴ συμπαράσταση γιὰ τὸ φτιάξιμο τῶν βασικῶν ἔργων στὰ ἀπομακρυσμένα χωριά μας; Κι' δημως, δημως εἶδαμε, ἡ Κοινότητα τὸν παλιὸν καιρό, διατηροῦσε ἔναν οἰκισμὸ πούταν χάρμα. Τὸ τελευταῖο καιρό, ἡ 'Ιδέα τῆς Κοινωνικῆς ἀνάπτυξης, μὲ κύριο συντελετὴ τὴν δημαρκικὴ προσπάθεια, μελετήθηκε πιὸ συστηματικά, κι' ἔγινε ἀντικείμενο τοπικῶν, ἀλλὰ καὶ διεθνῶν διασκέψεων. Παντοῦ τονίζεται δτὶ δημοσίευση τοπικές πρωτοβουλίες

αύτενέργειας, τὰ γενικώτερα ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν καταπληκτικά. Ἐναφέρεται ἀκόμα, σὰν παράδειγμα, κι' ἔνα ἐλληνικὸ χωριὸ μὲ τριακόσιους κατοίκους μονιασμένους ποὺ δούλεψαν μόνοι τους καὶ σ' ἐνάμισυ χρόνο κατάφεραν, χωρὶς τὴ συμπαράσταση κανεός, νὰ κατασκευάσουν: Δρόμο 5 χιλιομέτρων. Σειρὰ ἀπὸ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα ποὺ αὔξησαν τὴν καλλιεργήσιμο γῆ κατὰ 50.000 στρέμματα. Σύστημα ὑδρεύσεως, ὡστε νὰ ᾔχουν δλα τὰ σπίτια νερό. Ἀποχετευτικὸ σύστημα κλπ.

Ὑπάρχουν σήμερα ἄνθρωποι ποὺ πιστεύουν πὼς ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς χώρας ἐπιτυγχάνεται καλύτερα, ὅχι μὲ προγράμματα ποὺ ξεκινᾶν ἀπὸ πάνω, ἀλλὰ μὲ τοπικὲς πρωτοβουλίες, αὐτὲς ποὺ πηγάζουν ἀπ' τοὺς ἀμέσως ἐνδιαφερομένους κατοίκους τῶν χωριῶν, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν πόλεων. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε βέβαια αὐτῆς τῆς ἀκραίας ἀπόψεως. Πιστεύουμε δημοσίᾳ ἡ συμβολὴ τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας εἰναι ἔνας σημαντικὸς παράγοντας προόδου. Ἡ σχετικὴ ἐλληνικὴ πείρα, ἔχει σὰν παράδειγμα συστηματικῆς προσπαθειας τὸ πείραμα τῆς Χρυσούπολης (πόλης 6.000 περίπου κατοίκων σήμερα), ποὺ ἀρχισε στὰ 1958, κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγηση ἐνὸς συνεργείου ἀνθρώπων, ἀπεσταλμένων ἀπὸ τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἑθνῶν. Βέβαια, τὸν πρῶτο καιρὸ οἱ ντόπιοι ἔβλεπαν κουμπωμένοι τὴν παρουσία στὸ χωριό τους μερικῶν ξένων μ' ἐπικεφαλῆς ἔναν τεράστιο Ὁλλανδὸ (παληὸ Κυβερνήτη τῆς Ἰάβας). Ὅμως σιγὰ - σιγά, μὲ τὴν κουβέντα, μὲ τὸ παράδειγμα, μὲ τὴν ἐπιμονή, οἱ ντόπιοι μπῆκαν στὸ χορό, ἔδωσαν χρήματα, οἰκόπεδα καὶ προπαντὸς προσωπικὴ δουλειά. Κι' ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια πειραματισμοῦ, τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν καταπληκτικά. Ὁ πληθυσμὸς αὔξηθηκε κατὰ 50%. Μιὰ τεχνικὴ σχολὴ λειτούργησε κατὰ τὸν πιὸ σύγχρονο καὶ τέλειο τρόπο. Ἐνας συνεταιρισμὸς ίδρυθηκε, ἀναπτύχθηκε κι' ἀπλωσε τὶς ἐργασίες του κάνοντας ἔξαγωγὲς καὶ στὸ ἔξωτερικό. Φτιάχθηκε καινούργιο Μέγαρο Δημαρχίας, Κτηνιατρεῖο, Δρόμοι. Τὸ εἰσόδημα ἀπὸ 100 — 150 δρχ. κατὰ στρέμμα ἀνέβηκε σὲ 1.500 δρχ. Καὶ τὸ κυριώτερο. Ἀλλαξε ἡ νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δέθηκαν ἀποφασιστικὰ μὲ τὸν τόπο τους.

IX. Τέλος, ἡ δργάνωση ἐνὸς συστήματος μηνιαίων (ἡ μακρύτερης χρονικῆς διάρκειας), Ἐκδρομῶν, στὴν Ἐλλάδα καὶ στὸ ἔξωτερικό, στὶς ὁποῖες θὰ πρέπει νὰ συμμετέχουν δλο καὶ πιὸ εύρυτερος κύκλος ἐργαζομένων στὴν Ἐπαρχία μας, εἰναι ἔνα ἀπ' τὰ καλύτερα μέσα νὰ χορτάσουμε τὴν πεῖνα τῶν ἀνθρώπων μας, γιὰ τὴ γνώση τοῦ ξένου κόσμου. Εἶμαι βαθειὰ πεπεισμένος, πὼς δταν γίνη συνείδηση στὸν ἄνθρωπο, δτι κάθε χρόνο θὰ τοῦ δίνεται ἡ εύκαιρία ἐπὶ ἔνα μῆνα ἡ καὶ περισσότερο, νὰ βλέπῃ τὸν ἄλλο κόσμο, νὰ διασκεδάζῃ, νὰ ξεκουράζεται, νὰ χαίρεται τ' ἀποκτήματα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος κλπ., θὰ κωπάσῃ ὁπωσδήποτε ἡ μανία τῆς φυγῆς, α ὑ τ ὡ ποὺ εἴπαμε στὴν ἀρχὴ «ψυχικὴ μετανάστευση». Ἡ δργάνωση τῶν ἐκδρομῶν αὐτῶν, μπορεῖ νὰ ξεπεράσῃ καὶ τὰ δρια τῆς Ἐπαρχίας μας καὶ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ τοπικοῦ Συνεδρίου, ποὺ προτείναμε. Μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γίνη καθῆκον ἐνὸς Πανελλήνιου Ὀργανισμοῦ, ἐπιχορηγούμενου ἀπὸ τὸ Κράτος, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου θὰ κατατίθενται καθ' δλο τὸ χρόνο καὶ μικρὲς εἰσφορές, ἀπὸ δλους τοὺς ἐργαζόμενους. Βέβαια, δπως θέτουμε καὶ πρόταση παρὰ πάνω δὲν εἰναι αὐτὴ τὴ στιγμὴ παρὰ μιὰ καλὴ ἴδεα, ποὺ θέλει ἐπεξεργασία, ποὺ θέλει μελέτη. Πάντως, ἀναμφισβήτητα, εἰναι μιὰ ἴδεα, ποὺ δσο κι' ἀν φαίνεται κοινή, ἀν γίνη πραγματικότητα, θὰ προσφέρῃ πάρα πολλὰ στὴ λύση τοῦ προβλήματος, ποὺ ἀποτέλεσε τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης μας στὸ παρὸν ἄρθρον.

Ἡ Βούρμπιανη κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς τουρκοκρατίας

Τοῦ κ. ΛΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

(Συνέχεια)

Εἴδαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, ὅτι μὲ τὴν κατάλυση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, πολλοὶ χριστιανοὶ - "Ἐλληνες θέλοντας νὰ ἀποφύγουν τὸν ἔξισλαμισμὸν καὶ τὶς καταδιώξεις τῶν Τούρκων ἥρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴ Βουρμπιανή, καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐρχόταν κι' ἄλλες οἰκογένειες, καὶ τὸ χωριὸν μεγάλωνε.

Πολλοὶ πάλι ἀπὸ τοὺς παλιοὺς κατοίκους, ἔφευγαν ἀπὸ χαμηλὰ ἀπὸ τὶς Ἀρατροβιές, τὴν Πέστερη καὶ τὰ Λιθάρια καὶ ἀνέβαιναν ψηλότερα πρὸς τὴν Ἀγορά, τοὺς Μπούκηδες καὶ τὸν Ἀγιάννη, καὶ ἀνακατευόνταν μὲ τοὺς καινουργιοφερμένους.

Τὸ χωριὸν ἀρχισε νὰ ἀκμάζῃ, καὶ οἱ νεοεγκατεστημένοι φυγάδες πίστεψαν πὼς θᾶβρισκαν ἐδῶ ἡσυχία καὶ θὰ ζοῦσαν ἀνενόχλητοι. Ἀλλὰ οἱ ἀρπαγες καὶ πλατικολόγοι, γείτονές μας Ἀρβανίτες τῆς Κολώνιας, ποὺ εἶχανε ἀρχίσει νὰ τουρκεύουν, μὲ τὴν πρώτη κιόλας ἐμφάνιση τῶν Τούρκων στὰ μέρη τους, σὰν ἔγιναν ἀρκετοὶ ἔξισλαμισμένοι, μετὰ τὸ ἔτος 1500, ἀρχισαν νὰ συγκροτοῦν πολυάριθμες συμμορίες, καὶ εἰσβάλλοντας ἀπὸ τὴ διάβαση τῆς Μπάντρας πρὸς τὰ μέρη μας, λεηλατοῦσαν καὶ ἐλήστευαν τὰ χωριά μας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ προσπαποῦδες μας δὲν κάθησαν μὲ σταυρωμένα χέρια «σφάξε με ἀγά μου ν' ἀγιάσω». οὔτε καρτεροῦσαν πιὰ τὸν ἄγγελο Κυρίου ναρθῆ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι νὰ κόψῃ τοὺς Τούρκους, ὅπως περίμεναν οἱ παποῦδες τῶν στὴν Πόλη, ποὺ ἀντὶ νὰ πέσουν πολεμῶντας παλλη-

καρίσια, σφάχτηκαν σὰν ἀδύναμα ἀρνιὰ ἀπὸ τοὺς ἄγριους γενίτσαρους.

Συγκρότησαν ἔνοπλα τμήματα καὶ ἀμυνόταν. Καὶ μάλιστα, ἀλληλοθεοηθιώταν χωριὸ μὲ χωριό.

Οἱ ἀπαίσιοι καὶ θρασύδειλοι Τουρκαλβανοὶ ὅμως, ποὺ ἀποτελοῦσαν κράτος ἐν κράτει μέσα στὴν ἀχανῆ καὶ σκιώδους ἔξουσίας Ὁθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, ἀν καὶ συχνὰ ἔσπαζαν τὰ μούτρα τους, συνέχιζαν πάντα τὶς ἐπιδρομές των. "Ἄν εἶχαν φωνὴ καὶ μιλοῦσαν τὰ τριγύρω βουνά, οἱ βράχοι καὶ τὰ λαγκάδια, ἀκόμη κι' αὐτὰ τὰ αἰωνόβια δέντρα, πόσες καὶ πόσες ιστορίες ἥρωϊσμοῦ καὶ παλληκαριᾶς τῶν μακρινῶν προσπαπούδων μας θὰ εἶχαν νὰ μᾶς διηγηθοῦν.....

Πότε καὶ πόσες ἐπιδρομὲς ἔκαναν ἐνάντια στὰ χωριά μας καὶ ίδιαίτερα στὴ Βούρμπιανη οἱ Χριστιανομάχοι αὐτοὶ ληστὲς στοὺς δυὸ πρώτους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας δὲν γνωρίζομε. Στὶς ἀρχὲς ὅμως τοῦ 17ου αἰῶνος, καὶ ὅστερα ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Διονυσίου τοῦ Σκυλοσόφου, οἱ ἐπιδρομές των ἐναντίον τῆς Βούρμπιανης ἔγιναν πιὸ συχνὲς καὶ ἐπίμονες, καὶ στὸ τέλος μαζεύτηκαν πολυάριθμοι ἀπ' αὐτοὺς καὶ κατόρθωσαν νὰ κάμψουν τὴν ἀντίσταση τῶν προσπαπούδων μας καὶ νὰ πατήσουν καὶ λεηλατήσουν τὸ χωριό. Τὸ γεγονός αὐτὸ συνέβηκε γύρω στὰ 1630 μὲ 1640, κατὰ τοὺς Ἀλέξη Παπανικόλαν καὶ Ἀναστάση Ντούρβαρην.

Ἡ Βούρμπιανη ἔπαθε τότε μεγάλη καταστροφή. Ἀρκετοὶ Βουρμπιανῖτες σκοτώθηκαν, καὶ ἄλλοι ἔφευγαν οἰκογενειακῶς καὶ πῆγαν σὲ ξένα χωριά. Καὶ τὸ χειρότερο, οἱ Τουρκαλβανοὶ τῆς Κολώνιας μπῆ-

καν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὸ χωριὸ στὸ Μπούκη μαχαλᾶ. Ἀρπαξαν τὰ καλλίτερα σπίτια καὶ τὰ χωράφια, καὶ ἔχτισαν καὶ τζαμὶ ἐκεῖ ποὺ εἶναι σήμερα τὸ οἰκόπεδο τοῦ σπητιοῦ τοῦ Ἀλέξη Παπανικόλα, ἀνάμεσα στοῦ Στρέκου καὶ τοῦ Μάρκου Τέρτση τὰ σπήτια, ποὺ περνάει σήμερα (1965) ὁ δημόσιος δρόμος.

Οἱ ἄγριοι καὶ αἴμοβόροι Τουρκαλβανοὶ προσπάθησαν νὰ κάνουν τὸ χωριὸ τσιφλῆκι των πέρα γιὰ πέρα, ἀλλὰ οἱ βουρμπιανῖτες συνέχιζαν τὴν ἅμυνά τους, ἃν καὶ παθητικὴ στὴν ἀρχὴ κατ' ἀνάγκην. Σιγὰ - σιγὰ ἀρχισαν νὰ ξεθαρρεύουν καὶ νὰ ζητοῦν τὸ δίκηο τους, τρέχοντας καὶ στοὺς μουσελήμηδες (ύποδιοικητὰς) καὶ στοὺς πασᾶδες.

Ἐν τῷ μεταξύ, προτοῦ νὰ ἐγκαταστοῦν ἀκόμα οἱ Τούρκοι, εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀποικίζονται σιγὰ - σιγὰ καὶ οἱ ἀπάνω μαχαλᾶδες, Σαράδες, Σιομπάδες, καὶ Ἀηπόστολος. Εἶχαν ἔρθει, ὅπως διηγόταν οἱ παληοί, καὶ μερικὲς οἰκογένειες ποὺ πρώτα ἔμεναν σ' ἐναν μικρὸ συνοικισμὸ στὴν Κρούσια καὶ ἐγκατεστάθηκαν ἐδῶ κι' ἔτσι ἔγινε ὁ τόπος αὐτὸς βουρμπιανίτικος καὶ σώζεται μέχρι σήμερα.

Παρ' ὅλη τὴν καταστροφὴ καὶ λεηλασία ποὺ ἔκαναν οἱ Τουρκαλβανοὶ δὲν ἐπείραξαν ὅμως τὰ μοναστήρια καὶ τὶς ἐκκλησίες· τὰ σεβάστηκαν ὡς βακούφια. Καὶ ἔτσι, γύρω στοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους (σημερινὴ τοποθεσία Παληὸ Σχολεῖο), καὶ γύρω ἀπὸ τὸν Ἀγιο Δημήτριο ἔμειναν μερικὲς οἰκογένειες ποὺ καλλιεργοῦσαν τὰ βακούφικα κτήματα καὶ λιγοστὰ δικά των.

Περνώντας τὰ χρόνια ξαναγύρισαν ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς φυγάδες στὴ Βούρμπιανη, καὶ σιγὰ - σιγὰ πολλαπλασιάστηκαν, καὶ ἔτσι ὑστερα ἀπὸ σαράντα — πενήντα χρόνια ξανάγινε πάλι ίσχυρὸ τὸ Χριστιανικὸ στοιχεῖο, ἐνῶ οἱ Τουρκαλβανοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ αὔξηθοῦν παραπάνω ἀπὸ δέκα - δώδεκα οἰκογένειες.

Παρ' ὅλο ποὺ ἦταν καὶ τόσοι λίγοι, δὲν ἔπαιναν νὰ ἐνοχλοῦν τοὺς Βουρμπιανῖτες καὶ νὰ τοὺς κάνουν ὅτι κακὸ καὶ ἃν περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι των. Δὲν περνοῦσε μέ-

ρα, δὲν περνοῦσε ὥρα, ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ ὑπέργηρος μπάρμπα Κώστας ὁ Κοντογιάννης ποὺ τάχε ἀκουστὰ ἀπὸ τὸν δάσκαλο Γιαννάκη Μανώλη καὶ ἄλλους παληοὺς γερόντους, ποὺ νὰ μὴν ἔχουν καυγᾶδες καὶ ταβαντούρια μὲ τοὺς Τούρκους. Πότε ἔβρισκαν τὰ μουλάρια ἢ τὰ βόδια τους σκοτωμένα, πότε τὰ χωράφια τους κατεστραμμένα, καὶ κάπου - κάπου, ἄρπαξαν κρυφὰ καὶ καμιὰ κοπέλα καὶ τὴν ἔστελναν στὰ βάθη τῆς Ἀρβανιτιάς, ἢ σκότωναν καὶ κανέναν ξεμοναχιασμένο χριστιανό.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν ἐγκατεστημένες στὴ Βουρμπιανὴ πλούσιες καὶ δυνατὲς οἰκογένειες πλέον. Οἱ Κωτσακάδες (πρόγονοι τῶν Τζιοτζιαίων), πλούσιοι κτηνοτρόφοι ποὺ εἶχαν σὰν ἴδιοκτησία τους ὅλα τὰ βοσκοτόπια τῆς Κρούσιας καὶ δικό τους χειμάδι στὴ Θεσσαλία. Οἱ Μαντζακάδες, οἱ πρόγονοι τῶν Παπατζημαίων ποὺ λεγόταν Μπιτζιαῖοι, οἱ Σιομπαῖοι, οἱ πρόγονοι τῶν ξακουστῶν πρωτομαστόρων Γιοσαίων, Γκοτάδες, καὶ ἄλλοι. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν ἔρθει σὰν πρόσφυγες γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸν ἔξισλαμισμὸ (οἱ πρόγονοί των), ὅπως γνωρίζομε, καὶ ἦταν ἀποφασιστικοὶ καὶ ριψοκίνδυνοι, καὶ ἀποφάσισαν νὰ ἀντιδράσουν.

Σὰν εἶδαν κι' ἀποεῖδαν ὅτι τὸ κακὸ εἶχε παραγίνει καὶ δὲν ὑποφερόταν πιά, ἔπιασαν καὶ διάλεξαν δυὸ τρεῖς νομάτους καὶ τοὺς ἔστειλαν κρυφὰ στὴν Κόνιτσα στὸ Μουσελίμη, γιὰ νὰ τοῦ ἀναφέρουν ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ συζήσουν ἀρμονικὰ καὶ ἥσυχα μὲ τοὺς Τουρκαλβανοὺς τοῦ χωριοῦ των. Εἶχαν ἀκούσει προηγουμένως, ὅτι ὁ καινουργιοφερμένος αὐτὸς Μουσελίμης (ύποδιοικητὴς) ἦταν Ζαγορίσιος Χριστιανὸς ποὺ εἶχε τουρκέψει ἀπὸ ἀνάγκη, καὶ πῶς συμπαθοῦσε κρυφὰ τοὺς Χριστιανούς.

Καὶ πραγματικά, δταν παρουσιάστηκαν μπροστά του οἱ δημογέροντες τῆς Βούρμπιανης, καὶ τοῦ ἔξιστόρησαν τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὸ χωριό τους, καὶ τὰ βάσανα ποὺ ὑπόφερναν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. «Βαρέστε τους, τί τοὺς φυλάγετε;» τοὺς εἶπε.

(Σύνε/Ιζετχι)

Ἡ δραστηριότητα καὶ ἡ ζωὴ στὴν ἐπαρχίᾳ Κονίτσης

Τοῦ κ. ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΥ

(Συνέχεια)

Ἐξ ἄλλου δὲ ύποτεθῆ ὅτι ύπάρχει πιθανότητα νὰ πάρῃ ἐπιτυχῆ ἀνάπτυξη δι touρισμὸς ἀσφαλῶς ἡ θέση σας τότε θὰ ἥταν πλεονεκτική. Ἱσως μάλιστα ἡ ἴδιοκτησία σας νὰ τύχαινε νὰ πάρῃ κάποια ἀξία. Γιὰ τὴν πιθανότητα αὐτὴ χρειάζεται πάλι ἀπὸ κάποιους κάποια φροντίδα. Πολλοὶ ποὺ ἔρευνησαν τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα (συνεπαρχιώτες ἢ ξένοι), δημιοῦν κάποτε μὲ ἀσυγκράτητο ἐνθουσιασμό. Ἡ ἀλήθεια, νομίζομε, δὲν εἶναι τόσο μεγάλη. Ὁρισμένα σημεῖα τῆς ἐπαρχίας παρουσιάζουν πράγματι, ἐνδιαφέρον, ἄλλα δημως ὅχι ἢ εἶναι κοινὰ ἢ μεμονωμένα. Πάντως, τούλαχιστον γιὰ τὰ σημεῖα ποὺ εἶναι ἀξιόλογα, γιατί νὰ μὴν γίνη ἐνα πείραμα, καὶ μιὰ προσπάθεια, ἔστω γιὰ νὰ δοῦμε τούλαχιστον ποιὰ θέση θὰ πάρουν οἱ εἰδικὲς κρατικὲς ὑπηρεσίες καὶ ἄλλοι σχετικοὶ μὲ τὸν τουρισμό; Τὶς προσπάθειες καὶ τὶς ἐνέργειες αὐτὲς φυσικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ τὶς εἶχε κάμει πρὸ καιροῦ δ δῆμος Κονίτσης καὶ ἄλλοι τοπικοὶ παράγοντες. Ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους ποὺ ἐνδιαφέρονται ἀπὸ τὴν ὑπόθεση ἀνήκει ἐλεύθερο πεδίον δράσεως. Ἔστω καὶ σὰν χόμπυ ποὺ φέρνει σὲ σχέσεις μὲ ποικίλο καὶ ἐνδιαφέροντα κόσμο.

Ἐπίσης μιὰ ἄλλη πιθανότητα ποὺ θὰ εύνοοῦσε τὰ συμφέροντά σας εἶναι ἡ τυχὸν ὑπαρξῆ μεταλλευμάτων στὴν περιοχὴ μὲ συμφέρουσα δυνατότητα ἐκμεταλλεύσεως. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος αὐτοῦ χρειάζονται ἔρευνες καὶ ἐνέργειες. Καὶ πάλι (δὲν ἐπικρατοῦσε καὶ στὴν Ἑλλάδα τὸ σύγχρονο ἐπιχειρησιακὸ πνεῦμα), θὰ ἔπρεπε καὶ σεῖς νὰ ἐνδιαφερθῆτε καὶ νὰ ἐνεργήσετε.

Αὐτὰ ἀπευθύνονται σὲ ὅλους γενικὰ ἐ-

κείνους ποὺ ἔχουν τὴν ἀνεσή τους στὴν ἐλληνικὴ κοινωνία, ἀδιαφόρως ἐπαγγέλματος. Ἐπὶ πλέον σημειώνουμε, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ μποροῦσαν, πρὸς τὸ πιθανὸν συμφέρον τους νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον ὡρισμένων ἐπιστημόνων ἢ πνευματικῶν ἀνθρώπων — ἴδιωτῶν (κοινωνιολόγων, λαογράφων, λογοτεχνῶν, βιζαντινολόγων, ἀρχιτεκτόνων, γεωλόγων, κινηματογραφιστῶν, ζωγράφων, δημοσιογράφων, βοτανολόγων κλπ.), καθὼς καὶ ἐκδρομέων, ὁρειβατῶν, προσκόπων κ.ἄ.

Ἐπίσης στοὺς δυναμένους νὰ ἐκμεταλλευθοῦν μὲ ὡργανωμένη ἐπιχείρηση τὰ δάση, τὰ λουτρὰ Ἀμαράντου, τὰ προϊόντα ὑφαντουργίας καὶ λαχανικὰ θὰ εἶχε συστήση κανείς: Δὲν νομίζετε πώς δὲν ἀναλάβετε μὲ ἐνδιαφέρον αὐτὲς τὶς ἐπιχειρήσεις, μετὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ὡργανωτικὲς δυσκολίες θὰ ἔχετε συμφέρουσες ὡφέλειες; Ἡ μήπως ἔχετε ἄλλον εύκαιρίες νὰ ἐκμεταλλευθῆτε χωρὶς συναγωνισμὸ καὶ μὲ ἐλπίδα μεγαλύτερου κέρδους ἴδια προϊόντα;

B. — Ἐξ ἄλλου, ἀφοῦ ἡ ἐξασφάλισὴ συμφερόντων καὶ ὡφελειῶν στὴν ἐπαρχία ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντες, δὲν στραφῆ κανεὶς πρὸς αὐτοὺς γιὰ νὰ τοὺς ἐντάξῃ σωστὰ σ' αὐτὸν τὸ σκοπό, θὰ πρέπει νὰ πάρῃ αὐστηρὴ θέση ἀπέναντί τους, ἀνάλογη μὲ τὶς δεδομένες (καὶ ὅχι πάντοτε δικαιολογημένες) παραλείψεις τους τὰ τελευταῖα χρόνια. Καὶ οἱ παράγοντες αὐτοὶ ποὺ δεσπόζουν ἀμέσως στὴ ζωή, τὰ συμφέροντα καὶ τὴν προοοσο τῆς επιμηχιας, εἶναι ἀρκετοὶ καὶ διάφοροι.

Εἶναι τὸ ἐπαρχεῖον ποὺ παρ' ὅλον ὅτι

ύφισταται προνομιακώς στὴν Ἐλλάδα, ὅμως ἡ ἐπαρχία δρίσκει τελικὰ λιγώτερη φροντίδα ἀπὸ ἄλλες, χωρὶς ἐπαρχο. Εἶναι δὲ δῆμος Κονίτσης καὶ τὰ κοινοτικὰ συμβούλια τῆς ἐπαρχίας, ποὺ δὲν ἀγωνίζονται γιὰ ζωτικὰ ζητήματα τοῦ τόπου, ἵδια μὲ ἄλλους συναδέλφους των σ' ὅλη τὴν ἄλλη Ἐλλάδα. Εἶναι οἱ βουλευτὲς τοῦ Νομοῦ ποὺ ἔφησυχάζουν μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας δὲν εἶναι «δύσκολοι» ψηφοφόροι, ποὺ δὲν ἔχουν καμμία φιλοδοξία νὰ προσφέρουν κάτι γι' αὐτὴν καὶ ποὺ εἶναι ίκανοὶ συνήθως νὰ παραμένουν στὴ σκιὰ τῶν περισσοτέρων ἄλλων δραστηρίων συναδέλφων των στὴ Βουλή. Εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ψηφοφόροι ποὺ δὲν ἔκμεταλλεύονται τὰ δικαιώματά τους, ἀλλὰ καὶ ποὺ οὔτε ἔγκρίνουν τὴν ἐκλογὴ — πρὸς τὸ συμφέρον τους — συνεπαρχιώτου πολιτικοῦ (πρβλ. τὶς περιπτώσεις Κ. Φρόντζου ὡρισμένως, Χ. Κούσιου, Σ. Δημάρατου). Εἶναι ἡ Νομαρχία Ἰωαννίνων ποὺ δὲν φροντίζει, ὅπως θὰ ἥταν δυνατὸν μὲ ἐνθερμη στοργὴ καὶ μὲ δίκαιο καὶ ἔντονο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν περιοχή. Εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ΕΗΜ ποὺ δὲν ἔξετεν τὶς μελέτες της ὡργανωμένες καὰ σ' αὐτὴν τὴν ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸν ἀντικειμενικό της περιοχή. Ἐπίσης οἱ σύλλογοι Κονίτιωτῶν στὴν Ἀθήνα καὶ στὰ Γιάννενα ποὺ ἔχουν ὡρισμένως μόνο τὸ ὄνομα τῆς πατρίδας των, ἀλλὰ ὅχι καὶ τὸ οὔσιαστικὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτήν, ὅπως γίνεται μὲ τοὺς συλλόγους ἄλλων ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν.

Γιωρίζοντας κανεὶς τὴν κατάσταση στὴν ἐπαρχία Κονίτσης καὶ διαπιστώνοντας ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ σημερινὰ κακὰ ὀφείλονται στὴν ὑποτονικὴ ἀντίδραση ἢ καὶ στὴν ἀδράνεια τῶν κατοίκων καὶ ἄλλων παραγόντων, μπορεῖ νὰ θυμηθῇ τὸ «Σάλπισμα» τοῦ ἀρχαίου Καλλίνου, προσαρμόζοντάς το στὴν περίπτωση:

«Μέχρι τεῦ κατάκεισθε; Κότ' ἄλκιμον ἔξετε θυμόν...;
Οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας ὥδε λίην μεθιέντες;
'Εν εἰρήνῃ δὲ διοκεῖται ἡσθαι,
ἀτὰρ πόλεμος (στὴν ἐποχή μας «πρόοδος») γαῖαν ἅπασαν ἔχει».

Δηλαδή: Μέχρι πότε θὰ στέκετε ἀδρα-

νεῖς; Πότε θὰ ἀναλάβετε δραστήρια διάθεση; Καὶ δὲν ἐντρέπεσθε τοὺς γείτονες (περιοίκους) ἀδρανῶντας τόσο πολύ; Νομίζετε δὲ ὅτι ζῆτε σὲ γενικὴ κατάσταση στασιμότητος, ἀλλὰ ὁ πόλεμος τῆς ἐποχῆς (ἢ πρόοδος) κατέχει ὅλο τὸν κόσμο.

IV) Τέλος, μεταξὺ ὅλων τῶν παραπάνω παρατηρήσεων καὶ σκέψεων ποὺ ἔξ αἰτίας ὡρισμένων συνθηκῶν καὶ σχέσεων συνέβηκε νὰ κάνωμε τώρα, προσθέτομε καὶ τὶς ἔξῆς, ἐνδιαφερόμενοι πάντοτε νὰ πλησιάζωμε τὴν ἀντικειμενικότητα.

Πραγματικὰ πολλὰ σπίτια κατέρρευσαν τὰ τελευταῖα χρόνια στὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας καὶ πολλὰ ἐφθάρησαν ἢ οἱ συντηρήσεις ποὺ τοὺς γίνονται ἄλλαξαν κάπου τὴν πιθανὴ γραφικότητα. Τὸ περιβάλλον πολλὲς φορὲς γεννᾶ τὰ αἰσθήματα ποὺ φέρνει σὲ κανένα ἔνα σκυλὶ ποὺ κλαίει λυπημένο στὴ νύχτα. 'Ο κόσμος ἔχει κουρασθῆ ἀπὸ αὐτὴ τὴ δοκιμασία, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι οὔτε σύμφωνα μὲ τὶς παλαιὲς ἀρχὲς μπορεῖ νὰ ζήσῃ, οὔτε μὲ τὶς νέες τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ πρακτικά. 'Υπάρχει ἡ βουβὴ ἀγανάκτηση καὶ ὁ πόνος. Καὶ κάποτε ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὴν ἀξιοπρεπή συμπεριφορά τους. Ἐπίσης δὲν μποροῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν μὲ εύθυτητα τὸν συνεπαρχιώτη τους. 'Αλλὰ καὶ οἱ ἔγκατεστημένοι σὲ ἄλλες πόλεις ἀποφεύγουν τὶς ἐπαφὲς μὲ συνεπαρχιώτες τους ἢ σὲ τυχαία συνάντηση μεταχειρίζονται πλαστὴ συμπεριφορά, κάτι ποὺ δὲν συμβαίνει μεταξὺ ἄλλων συνεπαρχιωτῶν.' Ιδιότυπες καταστάσεις συνδεδεμένες μόνο μὲ τὴν ἐπαρχία Κονίτσης, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον κοινωνιολόγων.

Στὸν κόσμο αὐτὸν ποὺ παραπαίει, τί ἄλλο θὰ ἔλεγε κανεὶς γιὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ ἢ ἔκεινος ποὺ θὰ ἥθελαν νὰ τὸν ὄργανώσουν, ἢ κάτι νὰ περιμένουν ἀπὸ ἔκει, παρὰ ὅτι δὲν εἶναι εὔκολο νὰ παραδεχθῆ κανεὶς στὴ σύγχρονη ἐποχὴ ποὺ κάθε κομμάτι γῆς ἐνδιαφέρει τὸ γήινο πληθυσμὸ καὶ γίνεται ἀντικείμενο ποικίλης καὶ ἔξαντλητικῆς ἐκμεταλλεύσεως, πῶς εἶναι δυνατὸν κατ' ἔξαίρεσιν σ' αὐτὴν τὴν περιο-

Ἔδει τινά πατρίδα

(Τοῦ μονίμου
ἀνταποκριτοῦ
μας)

'Υπὸ τῶν Προέδρων τῶν Δασικῶν Συνεταιρισμῶν Α' καὶ 'Πληκατίου ἀπεστάλη διαμαρτυρία πρὸς τὸν κ. Νομάρχην, διότι ἡ εἰς 400 δραχμὰς κατὰ κυβικὸν καθορισθεῖσα τιμὴ παροχῆς ξυλείας ἐκ τοῦ δημοσίου δάσους πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς τυγχάνει ὑπερβολικὴ καὶ ἀσύμφορος, καὶ θὰ ἔξαναγκάσῃ τοὺς 40 δασεργάτας τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς δμαδικὴν μετανάστευσιν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των.

**

B

Κατὰ τὸν παρελθὸν σχολικὸν ἔτος ἐφοίτησαν εἰς τὸ Λύκειον Κονίτσης 125 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, καὶ ἀπεφοίτησαν ἐξ αὐτῶν (ἐκ τῆς Γ' τάξεως) 25.

Εἰς δὲ τὸ Γυμνάσιόν μας ἐφοίτησαν 325 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι καὶ ἀπεφοίτησαν ἐκ τῆς τρίτης τάξεως τεσσαράκοντα ἔννεα.

**

Τὴν 28-6-66 συνεκροτήθη ἐνταῦθα Γενικὴ Συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου Κονίτσης, καθ' ἥν διεξῆχθη καὶ ψηφοφορία πρὸς ἐκλογὴν νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἐξελέγησαν δὲ ὡς μέλη αὐτοῦ οἱ ἔξης: 'Ανδρέας 'Αναγνωστόπουλος Πρόεδρος, 'Ιωάννης Εὐαγγελίδης 'Αντιπρόεδρος καὶ ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Γενικὴν Συνομοσπονδίαν, Δημήτριος Μπιζάκης Ταμίας, 'Ιωάν. Βίλλης Γραμματεὺς καὶ Χρῆστος Παπαδημητρίου μέλος.

**

Τὴν 30-6-66 ἀνεχώρησε μετατεθεὶς εἰς Αἰγάλεω 'Αθηνῶν ὁ τέως Διοικητὴς τῆς 'Υποδιοικήσεως Χωροκής οκνίτσης μοίραρχος κ. Δημήτριος Λεούτσης.

χὴ νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ φαινόμενο τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἀρχαιότητος, μὲ τὴν ἀλλαγὴ πολιτισμοῦ, δπότε παρέμειναν σπίτια ἔρημα καὶ ἀπλησίαστα — παλαιοὶ τόποι κατοικίας;

'Εκθέσαμε (ἀπὸ λόγους ποὺ σημειώσαμεκάθε φορὰ) θέματα ποὺ συνδέονται μὲ τὴ δραστηριότητα ἀνθρώπων στὴν ἐπαρχία Κονίτσης. 'Υπῆρξαν ποικίλα. 'Ελπίζομε νὰ βρῇ κανένας ἀναγνώστης κάτι τὸ ἔνδιαφέρον ἀπὸ αὐτά.

Τὴν 3-7-66 ἡ 'Ορειβατικὴ 'Ομάς οΚνίτσης ἀνῆλθεν εἰς Καρουτιάν καὶ Ροϊδοβοῦνι.

**

'Ομοίως τὴν 3-7-66 διεξήχθησαν ἐκλογαὶ πρὸς ἀνάδειξιν νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Εμπορεπαγγελματικοῦ Συλλόγου Κονίτσης καὶ ἔξελέγησαν Πρόεδρος δ. κ. Εύαγγελος Ικτσάτης, 'Αντιπρόεδρος δ. κ. 'Απόστολος Παπαμιχαλ, Γραμματεὺς δ. κ. 'Απόστολος Καλτσούνης, Ταμίας δ. κ. 'Ιωάννης Καραγιάννης καὶ μέλη οἱ κ.κ. Θωμᾶς Τσιαλιαμάνης καὶ Γεώργιος Λούδας.

**

Τὴν 5-7-66 ὁ 'Αρχιμανδρίτης κ. 'Ιερόθεος Πετρίδης μετέβη εἰς τὰ χωρία 'Ελεύθερον, Παλαιοσέλι καὶ Πάδες καὶ διένειμε δέματα μὲ ίματισμὸν πρὸς τοὺς κατοίκους ἐκ μέρους τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως.

**

Τὴν 6-7-66 ἀφίχθησαν ἐνταῦθα (συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν καθηγητῶν των) οἱ μαθηταὶ τῆς 4ης τάξεως τῆς Σχολῆς Εὔελπιδων καὶ 3ης 'Ικάρων, οἵτινες κατέθεσαν καὶ στέφανον ἐπὶ τοῦ ἡρώου τοῦ Στρατιωτικοῦ Νεκροταφείου.

'Αποπερατωθέντα, περιελφθησαν ὑπὸ τῶν ρυμδίων ἐπιτροπῶν, ἡ κεντρικὴ Πλατεῖα, τὰ σχολικὰ ἀφοδευτήρια, καθὼς καὶ τὸ ἔξωτερικὸν ὑδραγωγεῖον Βουρμπιάνης καὶ τὸ Κοινοτικὸν κατάστημα καὶ οἱ ἀρδευτικοὶ αὐλακες 'Αγίας Παρασκευῆς. Εύρισκονται δὲ ὑπὸ κατασκευήν, τὸ ἔξωτερικὸν ὑδραγωγεῖον Πληκατίου, τὰ τεχνικὰ ἔδυτα ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς δόδοῦ Βουρμπιάνης — 'Οξυᾶς, ἡ ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου Νικολάου 'Ελευθέρου, τῆς ὧδης συνέταξε τὴν μελέτην καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐπίβλεψιν ἀφιλοκερδῶς δὲ ὑπομηχανικὸς Τ.Υ.Α.Κ. κ. Κων. Φερούκας, τὸ ἔσωτερικὸν ὑδραγωγεῖον Κλειδωνιᾶς, καὶ τὸ ἔξωτερικὸν ὑδραγωγεῖον 'Αετόπετρας. 'Αποπερατώθη δὲ τὸ Κοινοτικὸν κατάστημα Κλειδωνιᾶς (Καλυβίων) καὶ εύρισκονται ὑπὸ μελέτην ἡ κατασκευὴ τῆς παλαιᾶς ἐτοιμορρόπου λιθίνης γεφύρας ἐντὸς τῆς Δροσοπηγῆς, καὶ τοῦ τυροκομείου τῆς πλατείας καὶ ἡ ἐπέκτασις τοῦ ὑδραγωγείου τῆς 'Αετομηλίτσης.

**

Τὴν 16-7-66 ἡρχισεν ἡ πρώτη κατασκηνωτικὴ περίοδος εἰς τὰς παιδικὰς κατασκηνώσεις Κονίτσης — Πεκλαρίου, μὲ 'Αρχηγὸν τὸν δημοδιάσκαλον Λαΐστης κ. Κων. Παρτάλην, καὶ μὲ 160 τροφίμους ἐκ τῆς 'Επαρχίας Κονίτσης.

**

'Ομοίως τὴν 16-7-66 ἀνεχώρησαν διὰ τὰς κατασκηνώσεις Πρεβέζης τὰ παιδιὰ τῶν ἡσφαλισμένων τοῦ ΙΚΑ Κονίτσης, καθὼς καὶ τρόφιμοι τοῦ 'Εθνικοῦ 'Ορφανοτροφείου.

**

Τὴν 15-7-66 ἐδόθη εἰς τὸ 'Εθν. 'Ορφανοτροφεῖον 'Αρρένων Κονίτσης μικρὰ ἐορτὴ ἐπὶ τῇ

παραδόσει τῶν ἀποφοιτηρίων εἰς 12 τελειοφοίτους, ἐξ ὧν 8 ἐπιπλοποιοί, 3 ράπται καὶ εῖς ὑποδηματοποιός, πρὸς τοὺς ὅποίους ἔχορηγήθησαν καὶ ραπτομηχαναὶ καὶ λοιπὰ ἔργαλεῖα τῆς τέχνης τῶν δωρεάν.

***

Τὴν 16-7-66 ἔξερράγη πυρκαϊὰ εἰς τὴν τοποθεσίαν Μέγα Χωράφι — Γόνη οΚνίτσης ἡ ὄποια κατεσβέσθη ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν προστρεξάντων στρατιωτῶν, ἀστυνομικῶν καὶ ὀπλιτῶν Τ.Ε.Α. τῇ μερίμνῃ τῶν δασικῶν ἀρχῶν.

***

‘Ομοίως τὴν 16-7-66 ἀφίχθη ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Χριστόφορος.

***

Τὴν 17-7-66 ἀφίχθησαν εἰς Κόνιτσαν καὶ ἐπεσκέφθησαν τὸ Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Ἀρρένων ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας κ. Τζατζάνης μετὰ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ κ. Πουλαντζᾶ, τοῦ Νομάρχου Ἰωαννίνων κ. Β. Ἀναστασιάδου, καὶ τοῦ διευθυντοῦ Κοινωνικῆς Προνοίας Ἰωαννίνων κ. Σουλή.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ ἰδρύματος συνεζητήθη τὸ ζήτημα τῆς μεταστεγάσεως τῆς Δημοσίας Τεχνικῆς Σχολῆς οΚνίτσης ἐντὸς τῶν αἴθουσῶν τῆς νέας πτέρυγος τοῦ Ὀρφανοτροφείου, εἰς τὴν ὅποιαν Σχολὴν θὰ φοιτοῦν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ ἰδρύματος. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ ἀρχίσουν συντόμως αἱ σχετικαὶ πρὸς τοῦτο ἐνέργειαι.

***

Τὴν 19 — 20-7-66 ἡ Ὁρειβατικὴ Ὀμὰς Κονίτσης διὰ 15 μελῶν της ἔλαβε μέρος εἰς τὴν 26ην Πανελλήνιον ὁρειβατικὴν συγκέντρωσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Γκαμήλας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀνεγερθέντος ἐπὶ τοῦ αὐχένος τῶν λιμνῶν νέου ὁρειβατικοῦ καταφυγίου.

Τὸ νέο καταφύγιο τῆς Γκαμήλας, πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁρειβατικὸν καὶ χιονοδρομικὸν κέντρον. Ὅπως εἶναι γνωστόν, τὰ ὁρεινὰ συγκροτήματα τῆς Γκαμήλας καὶ τῆς Ἀστράκας προσφέρουν πεδίον ἀναρριχητικῶν διαδρομῶν, τὰ ὅποια ἐλκύουν τοὺς Ἐλληνας καὶ ξένους ἀναρριχητὰς καὶ κυρίως ἐκείνους ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν. Ἐξ ὅλου, οἱ γειτονικὲς τοῦ καταφυγίου χιονοδρομικὲς πίστες προσφέρονται γιὰ ἀτὴν ἐπίδοση στὸ σκὶ μέχρι τέλη Μαΐου.

Τὸ καταφύγιο, εὔρυχωρο καὶ ἔξαιρετικὰ ἐπιμελημένης κατασκευῆς — ὅπως δλα τὰ καταφύγια τοῦ Ὁρειβατικοῦ — εἶναι διώροφο, χτισμένο σὲ ἡπειρωτικὸ ρυθμό, ἀποτελεῖται ἀπὸ προθάλαμο, εὔρυχωρη αἴθουσα παραμονῆς καὶ ὕπνου, μαγειρεῖο καὶ ὠραίους ἔξωστες, μποροῦν δὲ νὰ διανυκτερεύσουν εἰς αὐτὸ 35 ἅτομα. Θερμαίνεται μὲ τζάκι καὶ θερμάστρες πετρελαίου, διαθέτει στρώματα καὶ κουβέρτες, εἶναι δὲ ἐφωδιασμένο μὲ ἐστία ὑγραερίου καὶ

διάφορα ὄλικὰ καὶ σκεύη. Γιὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ, τὸ κεντρικὸ συμβούλιο τοῦ Ἐλληνικοῦ Ὁρειβατικοῦ Συνδέσμου, δαπάνησε 400.000 δραχμές, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὅποίων προέρχεται ἀπὸ ἐπιχορηγήσεις τοῦ Ε.Ο.Τ.

***

Μὲ συνδρομάς τῶν ἐνοριτῶν τῆς Κάτω Κονίτσης, συλλεχθείσας τῇ μερίμνῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Ἐφημερίου κ. Ἀθανασίου Οἰκονόμου καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, κατεσκεύασθη τὸ ἐκ μωσαϊκοῦ δάπεδον τοῦ νέου Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. Ὑπολείπεται ἀκόμη ἡ κατασκευὴ τῆς ὁροφῆς (ταβάνι) διὰ νὰ ἔξωραΐσθῃ σχεδὸν πλήρως τὸ ἱερὸν τοῦτο οἰκοδόμημα.

***

Οἱ Πρόεδροι Κοινοτήτων Λάκκας Ἀώου ὑπέβαλλον ὑπόμνημα - διαμαρτυρίαν πρὸς τὴν Νομαρχίαν, ζητοῦντες τὴν ἐπισκευὴν τῆς εἰς κακὴν κατάστασιν εύρισκομένης ὁδοῦ Κονίτης — Πάδων.

***

Τὸ πανηγύρι τοῦ Ἀηλιῶς ἐορτάσθηκε καὶ ἐφέτος μὲ γλέντια καὶ χοροὺς στὰ χωριὰ Μάζιου, Λυκορράχη, Ὁξεά, Χιονιάδες, Ἀσημοχῶρι καὶ ἄλλα. Στὸ Μάζι ἡ ἐπιτυχία τοῦ πανηγυριοῦ ὑπῆρξε πρωτοφανής, διότι εἶχαν συγκεντρωθῆ πολλοὶ πανηγυρισταὶ τόσο ἀπὸ τὴν Κόνιτσα ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά. Καὶ τὸ πανηγύρι τῆς Βούρμπιανης σημείωσε ἐπίσης, ὅπως κάθε χρόνο, ἔξαιρετικὴ ἐπιτυχία χάρις στοὺς ξενητεμένους Βουρμπιανίτες, ποὺ ἐπεσκέφθησαν τὸ χωριό των οἰκογενειακῶν καὶ μὴ, ὅπως οἱ κ.κ. Σωκράτης Δημάτος, ἀντιστράτηγος ἐ.ἄ., τέως ὑφυπουργὸς, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Βουρμπιανιτῶν, Μενελ. Δημαράτος Ταμίας, Κων. Λάλος Γεν. Γραμματεὺς, Ναπ. Μπάρκης, Ἰωάν. Παπαζήσης μετὰ τοῦ υἱοῦ του, Χαραλ. Γεωργίου, Βασίλειος καὶ Κων. Καραγιάννης, Γεώργ. Ν. Τράντας, Λάζαρος Καλάμης, Σωκρ. Μπάρκης, Χαρ. Τσούκας καὶ ἄλλοι ἐξ Ἀθηνῶν. Ζήσης Τσούκαλης ἐκ Θεσσαλονίκης, Κων. Τσούκας ἐξ Ἀρτης, Ἀθαν. Κοντούρης, Χρήστος Παπατζήμας κ.ἄ. ἐξ Ἰωαννίνων, Νικ. Ρεμπέλης, Μ. Βλάχος, Χ. Σκούφιας κλπ. ἐκ Κονίτσης.

Τὸ γλέντι ἄρχισε ὅπως συνήθως ἀπὸ τὴν παραμονὴ στὸν πλάτανο τῆς ἀγορᾶς. Συνεχίστηκε τὴν ἐπομένη ἀπάνω στὸ ἔξοχικὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἀηλιᾶ καὶ στὴ βρύση τοῦ γελαδάρη καὶ τελείωσε τὰ ξημερώματα πάλι στὴν ἀγορὰ τοῦ χωριοῦ.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Στὰ Ἰωάννινα συνῆλθεν εἰς τὴν Νομαρχίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Νομάρχου ἡ ἀρμοδία ἐπιτροπή, ἥτις ἐπρότεινε τὴν ἴδρυσιν Γυμνασίων εἰς Βασιλικὸν Πωγωνίου καὶ Πυρσδιγιαννην Κονίτσης.

Κατ’ αὐτὴν ἐπανασυζητήθησαν αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν προτάσεις ἴδρυσεως Γυμνασίων εἰς

Δελβινάκιον, Γραμμένον, Κούρεντα, Βούρμπιανην, Γραβενήτιον ώς καὶ ἔτερων Γυμνασίων Ἀρρένων καὶ Θηλέων εἰς Ἰωάννινα.

**

Τὴν 25-7-66 ἀφίχθη ἐκ Πρεβέζης καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του δ νέος Διοικητὴς τῆς Ὑποδιοικήσεως Χωρ)κῆς Κονίτσης ὑπομοίραρχος κ. Γεώργιος Ἀναστασόπουλος.

Ο Χρῆστος Γεώργ. Δάφνης ἐκ Μολυβδοσκεπάστου, ἔγκατεστημένος ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς κατοχῆς εἰς Γιδᾶ Θεσσαλονίκης καὶ μὴ ἐπισκεφθεὶς ἔκτοτε τὴν γενέτειράν του, ἀφίχθη πρὸ ἡμερῶν μετὰ τοῦ ὄνου του ἐνίοτε πεζοπορῶν καὶ ἐνίοτε ἐπιβαίνων τοῦ ὑπομονετικοῦ τετραπόδου, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐνταῦθα (εἰς Κόνιτσαν καὶ Μολυβδοσκέπαστον) συγγενῶν του.

ΑΦΙΞΕΙΣ — ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

Ἀφίχθησαν ἡ ἐπανέκαμψαν ἐξ Ἀθηνῶν δι' ἐνταῦθα οἱ κ.κ. Κων)νος καὶ Τάκης Παπαδημούλης μετὰ τοῦ υἱοῦ του κ. Ἰωάννου Παπαδημούλη Ιατροῦ, Φώτ. Τζιάλλας, Δημήτριος Ζδράβος μετὰ τῶν υἱῶν του Ἀριστίππου καὶ Θεοδώρου, Κων)νος Τσολάκης, Ἰωάννης Σχοινᾶς, Χρ. Κούγιας, Κων. Ζώης μετὰ τῆς μητρός του Κας Χαρικλείας, Νίκος Σχοινᾶς, Λάκης Παπαθεμιστοκλέους, ἡ Κα Εύανθια Ν. Ζδράβου κ.ἄ. διὰ Μόλισταν ὁ συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ μας κ. Χαρίλ. Γκούτος καὶ διὰ Χιονιάδες ὁ κ. Στέφανος Ζωγράφος. Δι' Ἀμάραντον ὁ κ. Ἀθ. Ζακόπουλος. Ἐκ Βόλου ὁ κ. Παναγ. Φ. Ρούβαλης μετὰ τῆς μητρός του.

Ἀνεχώρησαν οἰκογενειακῶς δι' Ἀμερικήν

οἱ κ.κ. Χριστόδουλος Δ. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδων, Ἀχιλλεὺς Ζηκόπουλος ἐκ Πουρνιάς καὶ Θωμᾶς Ζιάκας ἐκ Παλαιοσελίου. Δι' Αύστραλίαν δὲ δ. κ. Δημ. Νικ. Στεργίου (οἰκογενειακῶς) ἐξ Ἀσημοχωρίου καὶ δι' Ἐλβετίαν δ σπουδαστὴς κ. Χρῆστος Α. Κίτσιος.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο κ. Γεώργιος Βαδάσης ἐγένετο πατὴρ ἄρρενος τέκνου, οἱ δὲ κ.κ. Ἡλίας Κολοβῖνος δασάρχης, Χριστόδ. Καραμουράτης καὶ Ἀθαν. Μπερτόδουλος Θηλέων.

ΓΑΜΟΙ

Τὴν 3-7-66 ἐτελέσθησαν ἐνταῦθα οἱ γάμοι τοῦ κ. Μιχαὴλ Τρομπούκη μετὰ τῆς δίδος Βασιλικῆς Κυρτζόγλου, τὴν 17-7-66 ἐτελέσθησαν εἰς Λυκορράχην οἱ γάμοι τοῦ κ. Ἡλία Α. Νούτσου μετὰ τῆς δίδος Βασιλικῆς Καρανίκα, καὶ εἰς Ἀγίαν Παρασκευὴν τοῦ κ. Κων)νου Βαΐλα μετὰ τῆς δίδος Μαριάνθης Γαλάνη. Τὴν δὲ 24-7-66 εἰς Πύργον ἐπίσης ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ κ. Δημητρίου Τσιότου Χωροφύλακος μετὰ τῆς δίδος Σοφίας Δ. Παπαχρήστου.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Τὴν 29-6-66 ἀπεβίωσεν εἰς ἥλικίαν 49 ἑτῶν ὁ ἐκ Μελισσοπέτρας Κων)νος Εύ. Ζήσης.

Κατὰ τὸν μῆνα Μαΐου, ἀπεβίωσεν εἰς Κόνιτσαν πλήρης ἡμερῶν ἡ γηραιὰ δέσποινα Βασιλικὴ Χρήστου Πατέρα.

Δρ ΜΙΧΑΛΗΣ Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ

Ἐπιμελητὴς Αἰμοδυναμικοῦ Ἐργαστηρίου
Γενικοῦ Νοσοκομείου Πειραιῶς

Σκαλιστήρη 18 καὶ Πατησίων
(Στάσις Λυσσιατρείου)

Τηλ. 874.568

Δέχεται 5.30' - 7 μ.μ. πλὴν Σαββάτου

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

(Σημ. Ότις έπιθυμούντες νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὸν κατωτέρω κατάλογον π. ρακαὶ σύνται ιὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ)

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Νίκος Ἀργιάννης, Ἀσκληπιοῦ 7, τηλ. 611. 417
Νικόλ. Καζαμίας, Μπενάκη 24, τηλ. 627-725
Ἰωάν. Γ. Λυμπερόπουλος, Ἀλεξ. Σούτσου 5,
τηλ. 613-661.

Ναπολέων Μπάρκης, Ἀκαδ. μίας 63, 632-595
Νίκος Πύρρος, Ἐμμ. Μπενάκη 8 τηλ. 315-130
Πέτρος Φρέντζος, Λυκούργου 14, τηλ. 526-611
Ἰω. Ἀδεμαντίδης, Γ. Σταύρου 6, τηλ. 317-669

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Γεώργιος Γάτης, Παθολόγος - Ρευματολόγος,
Καρνεάριο 3, τηλ. 719-746

Εὐάγγελος Γεωργίου, Παθολόγος, ΚΠόλεως 55,
Συν. Παπάγος, τηλ. 651-072

Νικόλ. Γιάκας, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Στουρνάρα 49, τηλ. 634-470

Παντελής Γιαννούλης, Καρδιολόγος, Ε. Ἀντωνιάδου 1, τηλ. 815-850

Βασίλ. Γκατσόπουλος, Καρδιολόγος - Παθολόγος.
Βορείου Ἡπείρου 114, τηλ. 841-662

Φώτιος Γουσαγούνης, Παθολόγος, Σόλωνος 116,
τηλ. 616-563

Νικόλ. Γράβος, Καρδιολόγος, 28ης Ὁκτωβρίου
242, τηλ. 813-664

Ἀριστοτέλης Ζακόπουλος, Μαιευτήρ, Βασ.
Φρειδερίκης 40, Περιστέρι, τηλ. 571-612

Πλάτων Κεχαγιᾶς, Παθολόγος, Διγενῆ Ἀκρίτα
15, τηλ. 641-872

Χωρ. Κούσιος Παθολόγος, Πατρ. Ἰωακείμ 45,
τηλ. 722-507

Μιχ. Μηλίγκες, Παθολόγος, Καρδιολόγος, Σκαλιστήρη 18, τηλ. 874-568

Φώτης Μπαρᾶς, Μαιευτήρ-Γυναικολόγος, Ὁμηρου 58, Τηλ. 623.210

Ἀνδρέας Μπούζας ὀφθαλμίατρος Σκουφᾶ 59
τηλ. 611.172

Ἰωάννης Παπαδημούλης, Παθολόγος - Ἀνασθησιολόγος, Ζήνωνος 21, τηλ. 521-664

Νικόλαος Τράντας, Οφθαλμίατρος - Υφηγητ.,
Γ' Σεπτεμβρίου 47, τηλ. 812-717

Βασίλειος Χρήστου, Ακτινολόγος, Κανάρη 19,
τηλ. 611-391

Χρήστος Χρήστου, Χειρουργὸς, Λιβίνη 4 (τέρμα
‘Ιπποκράτους), τηλ. 647-765

Τάκης Γούσιας, Ἰατρὸς - Χειρουργὸς
Βασ. Σοφίας 37, τηλ. 716-090

Ζήσης Παπαγεωργίου, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Κύπρου 72, τηλ. 845 593

Κώστας Ζέρβας, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Ἀραχώβης 16, τηλ. 630-783

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀρ. Πύρρος,
Νικ. Πύρρος
Σερ. Φράγκος
Κωσ. Φρόντζος
Κωσ. Λαζαρίδης
βρίου 75

όδος Μπότσαρη
»   »
» Καπλάνη
» Μπότσαρη
» 28ης Ὁκτω-

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Μερόπη Ἀδσμαντίδη, Ρόδου 43, τηλ. 874-702
Εύαγ. Αλεξιάδης Δημοκρίτου 1 τηλ. 613-508
Φούλα Κρέμου Γ. Καρύτση 10, Τηλ. 229.542

ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΘΗΝΩΝ κλπ.

Λέανδρος Γεραντάκης, ἀρχιτέκτων, Βασ. Σεφίας 133, τηλ. 662-893

Πέτρος Μπάκας, πολ. μηχανικός, Βεραντζέρου
22, τηλ. 531-428

Γεώργιος Ράγκας, Ιιολ. μηχανικός, Σωκράτους
59, τηλ. 520 719

Γκόσιος Ὁλέστης, πολ. μηχανικός, Πλ. Ὁμονοίας 9, τηλ. 529-637

Κων)τίνος Τσίλης, πολ. μηχανικός, Ἀριστείδου 10, τηλ. 234-225

Χρήστος Φλώρως, μηχανολόγος - ἡλεκτρολόγος,
Γραβιᾶς 16, τηλ. 623 449

Τεχνικὸν Γραφεῖον Δ Τσάνου, Σωκράτους 59
τηλ. 520 719

Τεχνικὸν Γραφεῖον, Ἐπαμ. Ποπαχρήστου, μηχανικοῦ, Χτλκοκονδύλη 36, τηλ. 533-821

Τεχνικὸν Γραφεῖον Θ. Μηλίγκου, Σωκράτους
59, τηλ. 531 729

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ἰωάννινα», Ν. Τσάκας, Βεραντζέρου 10, τηλ.
523-204

«Στάνλεϋ» Β. Ρόζος, Δ. Παγώνης καὶ Φ.
Τσάνος, Ὁδυσσέως 1, τηλ. 531-780

ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ

«Νυφικὰ διάφορα», Βεατρίκη Τσαλαμάνη, Ἀγ. Μάρκου 10, τηλ. 224-486.

Βιοτεχνία Νεωτερισμῶν καὶ Εἰσαγωγαὶ (Ἐσωρουχα-Δαντέλλες-Πλεκτὰ κλπ.), Μίλτος Ζαφείρης Ο.Ε., Ἀθηναΐδος 3, τηλ. 229-564

«Νεωτερισμοὶ» Ἀφοί Ζαφείρη, Κολοκοτρώνη 34δ, τηλ. 234 070

Κορνίζες — Πίνακες, Χρήστος Ράγκας, Βύσσης 21, τηλ. 314 264

Ραφεῖον Φροντζές Φίλιππος, Λέκκα 3, τηλ. 236-328

Εἰσαγωγαὶ: Εἶδη Γυναικεῖα, Φλώρως Νικόλ.,
Εύαγγελιστρίας 5, τηλ. 236 927

Λογιστικὰ Νίκος Βρυζώνης, Ἐπιδαύρου 21,
τηλ. 534-605

Ἐλα οχρωματιστής Ἀνδρέας Γκόντζος, Φωτιμάρα 49, τηλ. 9-7-892

Ραφεῖον Νίκος Καρρᾶς, Φειδίου 2, Τηλ. 627-193

ΙΑΤΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀθαν. Μενέκας, ώτορινολαρυγγολόγος
δόδος Καραϊσκάκη

Ἀρισ. Παππᾶς, παθολόγος
Ἀλ. Πηγάδας, δόδοντίατρος, Γιαλί-Καφενέ

Κων. Κίγκας, » δόδος Σαμουήλ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κώστας Γέγιος: Ἐστιατόριον «Ἡ Κόνιτσα»,
δόδος Καραϊσκάκη 9